

146558

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FİİL ÇATILARININ İŞLEVSEL
ÖZELLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN**

146558

**Hazırlayan
Zeynep KOCA**

KAYSERİ-2004

Bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

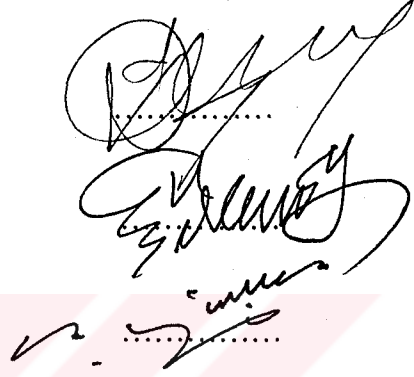
12 /03 / 2004

JÜRİ:

Üye :Prof.Dr. Nevzat ÖZKAN (Danışman)

Üye :Prof.Dr. Tuncer GÜLENSOY

Üye :Yrd.Doç.Dr. Ahmet GÜNŞEN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 25.03.2004 tarih ve 18
sayılı kararı ile onaylanmıştır.

25 / 03 / 2004

Prof.Dr. Mustafa KEŞKİN

MÜDÜR

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FİİL ÇATILARININ İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ

ÖZET

Çağdaş Türkiye Türkçesinde kök halinde, türemiş ve birleşik binlerce fiil vardır. Bu fiillerin almış oldukları çatı ekleri, bu eklerin özellikleri, sayıları, örneklerle bağlanması, sınıflandırılması açısından yer yer karışıklıklar ve birbiri ile çelişen durumlar vardır.

Biz tezimizde eş zamanlı olarak bunu araştırdık. Bu araştırmadan Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünün son (1998) baskısındaki fiilleri ölçü olarak aldık. Bu fiilleri çatı özelliklerine göre tasnif ederek bir genel liste oluşturduk. Genel listemizdeki fiilleri yapı özelliklerine göre kümelendirdiğimizde karşımıza şu tablo çıktı:

Kökler 285 adet.

Yapım ekleriyle genişleyerek donmuş kökler 211 adet.

Anlam değiştiren ya da pekiştiren çatı ekleriyle fiilden türemiş fiiller 113 adet.

Daha küçük gövdesi Türkçe Sözlükte yer almadığı için çatı değiştiren eklerle türemiş fiillerden ayırdığımız -(len)-Dir-, -(leş)-tir ekleriyle türemiş fiiller 64 adet.

Geçişli fiiller 984 adet

Geçişsiz fiiller 485 adet

Edilgen çatılı fiiller 770 adet

Dönüştürücü çatılı fiiller 474 adet

Ettingen çatılı fiiller 164 adet

Oldurgan çatılı fiiller 609 adet

-ş- işteşlik eki almış olmasına rağmen anlamında dönüşlülük ayırtısı sezilen fiiller 356 adet

-n- dönüşlülük ekinin t/le- isimden fiil yapım ekiyle birleşip kalıplaşarak oluşturduğu fiiller 279 adet

Herhangi bir çatı eki almış olmasına rağmen kökü Türkçe Sözlükte yer almayan fiiller adet

Yapı bakımından -t-/ettirgenlik ekini almış olmasına rağmen anlamında ettirgenlik sezilmeyen fiiller 32 adet

Çatının cümle yapısında meydana getirdiği anlam değişimleri aynı zamanda anlam bilimini de ilgilendirdiğinden bu listede bulunan fiillerin kullanım örnekleri, çağdaş Türkiye Türkçesiyle yazılmış 24 eserden alındı.

Çalışmamızda yaptığımız bu bölümlene ve belirlemeler; Çağdaş Türkiye Türkçesinde halen yaşayan çeşitli sıklıkta kullanılan fiillerin çatı ekleriyle ilişki derecelerini göstermiş oldu.

Anahtar Kelimeler : Geçişli fiiller, Geçişsiz fiiller, Edilgen çatılı fiiller, Dönüslü çatılı fiiller, İşteş çatılı fiiller.

THE FUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF VERB INFIXES IN TURKEY

TURKISH

ABSTRACT

In contemporary Turkey Turkish there are thousands of verbs which are in roots, derived and compound ones.

Confusion and contradiction is experienced in terms of infixes added to these verbs, their features, numbers, exemplification and classification.

We researched for there verbs simultaneously in our thesis. In this study our reference (measure) was the verbs in the most recent copy of Turkish Dictionary prepared by the Turkish Language Association. We formed a general list of these verbs classifying them according to the feature of their infixes. When we classified the verbs in our general list according to the construction we had the following table:

Roots: 285 pieces

Roots derived from suffixes and used as patterns: 211 pieces Verbs derived from verbs by the addition of infixes which change or intensify meaning, 113 pieces.

“(+len)-Dir-” which we distinguish from those verbs derived from different infixes as their smaller stems aren’t included in Turkish Dictionary, verbs derived from the suffix “(+leş)-tir” 64 pieces.

Transitive verbs: 984 pieces

Intransitive verbs: 485 pieces

Passive verbs : 770 pieces

Reflexive verbs : 474 pieces

Reciprocal verbs : 164 pieces

Causative verbs : 609 pieces

Verbs with a sense of reflexiveness in spite of having a reciprocal suffix “-ş- : 356 ieces

Verbs formed and patterned by the combination of “-n-“ reflexive suffix with “+le-“ verbal noun suffix 279 pieces.

VII

Verbs which, although added an infix to, have a root not included in Turkish dictionary :138 pieces.

Verbs whose causative function is not sensed in their meanings although they are added “-t-” causative suffix 32 pieces.

Sample uses of these verbs included in this list are taken from 24 written in contemporary Turkey Turkish as the changes is meaning caused by infixes in sentence structure are also associated with semantics.

The classification and groupings we did in our study demonstrated the relationship between the verbs still living in contemporary Turkey Turkish and used in a varying frequency and infixes.

Key words : Transitive verbs, Intransitive verbs, Passive verbs , Reflexive verbs, Reciprocal verbs

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	III
ÖZET	IV
İNGİLİZCE ÖZET	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR	IX
GİRİŞ	1
Yapılarına Göre Etken-Geçişli Fiiller	9
Yapılarına Göre Etken-Geçişsiz Fiiller	23
Yapılarına Göre Edilgen Çatılı Fiiller	31
Yapılarına Göre Dönüştü Fiiller	42
Yapılarına Göre Ettirgen Çatılı Fiiller	58
Yapılarına Göre İşteş Çatılı	50
Yapılarına Göre Ettirgen Çatılı Fiiller	58
Yapılarına Göre Oldurgan Çatılı Fiiller	63
Çatı Ekleriyle Türemesine Rağmen Kökleri Türkiye	
Türkçesinde Kullanılmayan Fiiller	74
Kökü Günümüzde Kullanılan Anlamından Uzaklaşmış	
Olan Donmuş Fiil Gövdeleri	70
-(l)/-(u)l Ekini Almış Dönüştü Fiiller	83
Çatı Ekleriyle Kalıplaşmış Fiil Gövdeleri	87
Bir Yapım Ekiyle Bir Çatı Ekinin Kalıplaşarak	
Oluşturduğu Birleşik Yapım Ekleriyle Türemiş Fiiller	91
+len- Ekiyle Türemiş Fiiller	91
+ leş- Ekiyle Türemiş Fiiller	94
Dönüştü Anlamı Taşıyan İşteş Çatılı Fiiller	96
Öznelerine Göre Pasif ve Meçhul Fiiller	100
SONUÇ	109
KAYNAKLAR	112
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR

- A. :Acımak, Reşat Nuri Güntekin, İnkılap Yay., İstanbul, 1978.
- A. :Anayasa, 3.Kısım, I.Bölüm, madde 76/2, Şekçin Yay., Ankara, 2003.
- a.g.e. :adı geçen eser
- AN : Anadolu Notları, Reşat Nuri Güntekin,
- BG :Bize Göre, Ahmet Haşim, (Hazırlayan: Mehmet Kaplan), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1981
- BM :Bahkesir Muhasebecisi, Reşat Nuri Güntekin, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971
- CDTŞ :Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri, İlhan Geçer, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1987.
- Ç : Çalıkuşu, R. Nuri Güntekin, İnkılâp Kitabvi; İstanbul, 1996.
- D. : N. Ataç, Diyelim, Varlık Yayınevi İstanbul 1950.
- DHK, :Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Peyami Safa, Ötüken Yay., İstanbul 2003.
- İ- :Nesne alan fiil, hlk.: halk ağzında
- İDBÇ :İki Dirhem Bir Çekirdek, İskender Pala, Leyla ile Mecnun Yayınları, İstanbul, 2001
- K : Köşebaşı, Ahmet Kutsi Tecer, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1990.
- KGK : Kendi Gök Kubbemiz, Yahya Kemal, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1994.
- M : Misafir, O. Veli, Bütün Şiirleri, Adam Yay., İstanbul 1992.
- MB :Mahur Beste, Ahmet Hamdi Tanpınar, Dergah Yay, İstanbul, 1995.
- mec. :Mecaz

- MH :Mev'ut Hüküm, Halide Edib Adıvar, Atlas Kitabevi, İstanbul, 1976
- MH :Refik Halit Karay, Memleket Hikayeleri, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2002.
- MSE :Mor Salkımlı Ev, Halide Edib Adıvar, Özgür Yay.,İstanbul, 1996.
- MSH : Milli Savaş Hikâyeleri, Y. Kadri Karaosmanoğlu, Varlık Yay., İstanbul, 1947.
- nsz. :Nesne almayan fiil
- S :Söylev, Gazi M. Kemal Atatürk, (Hazırlayan: Hıfzı Veldet Velidedeoğlu), Çağdaş Yay., İstanbul,1978.
- SB : Sinekli Bakkal, H. Edip Adıvar, Özgür Yayınları, İstanbul, 1995.
- SFBE :SAİT Faik Abasıyanık, Bütün Eserleri, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1997.
- SK : Sözde Kızlar, Peyami Safa, Ötüken Yay., İstanbul 2003.
- ÜK :Üsküp'ten Kosova'ya, Yavuz Bülent Bakiler, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 1996.

GİRİŞ

Bu tezi, gramerlerimizde ve gramer konularını ele alan bazı yazılarda çatı konusu, tanımı, niteliği terimleri, sınıflandırılması eklerinin özelliği, sayıları ve örneklerle bağlanması açısından yer yer karışıklıklar ve birbiriyle çelişen durumları göstermesi; bu karışıklıkların önlenmesi ve konunun Türkiye Türkçesi'nin yapı ve işleyiş özelliklerine uygun bir sonuca bağlanabilmesi için hazırlamaya karar verdik.

Çatı , fiil kök veya gövdesinin, sözlük anlamında herhangi bir değişikliğe uğramadan fiilden fiil yapan belirli bazı eklerle genişletilerek özne ve nesne ile olan bağlantısında uğradığı durum değişiklidir.¹

Türkçe sözlük², Dil bilgisi Terimleri Sözlüğü³ ve Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü⁴nde “öznenin yüklemine belirttiği işi yapmasına, bu işin etkisi altında kalmasına veya bunlar dışında onunla belli biçimlerde ilgili olmasına göre, belirli çatı eklerinin fiil kök ve gövdelerine getirilmesiyle oluşturulan türev” şeklinde tanımlanarak “ çatı” kavramının fiillere “çatı ekleri” ile yüklendiği belirtilmektedir.

Çatı kavramı Türkçenin Gramerinde şöyle açıklanmaktadır: “Türkçede fiilin aldığı görünüşler çeşitlidir ve özel eklerle sağlanır. Fiil tabanının bu türlü çeşitlenmesine fiilin çatısı adını veririz.” Bu ifadeyle çatı kavramı görünüş (Aspekt) terimi ile karşılanmıştır.⁵

Bir kısım gramerlerde çatı eki almamış yalın durumdaki fiil kök ve gövdeleri geçişli çatı sınıflandırılmasına sokulmuştur.⁶

Türk Dili dergisindeki “Çağdaş Türkiye Türkçesinde Çatı Kategorisi ve Çatı Ekleriyle Türetilen Fiiller” adlı bir makalede ise, “geçişlilik, geçişsizlik kategorisi bir leksik kategorisi olup çatı kategorisi ise bir gramer kategorisidir.” denilerek “çatı”nın kapsamına “ettirgen, edilgen, dönüşlü, işteş” çatılı fiiller alınmaktadır.⁷

¹ Korkmaz, Zeynep, Türkiye Türkçesinde Fiil Çatısı Üzerine Görüşleri, TDA Belleten, 1996, s. 159.

² Türkçe Sözlük, TDK, Yay., 1988, s.282.

³ Hatiboğlu, Vecihe Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, 1969, s.24.

⁴ Topaloğlu, Ahmet, Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, Ötken Yay., İst., 1989, s.49

⁵ Banguoğlu, Tahsin, Türkçenin Grameri, TDK, Yay., Ank. 1990, s.441.

⁶ Gencan, T. Nejat, Dil Bilgisi, İstanbul, 1971, s.329; Bilgegil, Kaya, Türkçe Dil Bilgisi, İstanbul 1982, s. 279;Ediskun, Haydar, Yeni Türk Dil Bilgisi İstanbul 1963, s.278-279;Güneş, Sezai Türk Dil Bilgisi, İzmir 1995, s.138-189.

⁷ Konstantin, Lübinov, “Türkiye Türkçesinde Çatı Kategorisi ve Çatı Ekleriyle Türetilen Fiiller, Türk Dili S.147, (Aralık 1963), s. 150-151.

Bazı gramerlerde ve terim sözlüklerinde olma bildiren geçişsiz fiillerden çatı ekleriyle kurulan geçişli fiiller için “oldurgan çatı” terimi kullanılmıştır.⁸

Konuya fiilin özne ile olan bağlantısı açısından bakıldığında fiillerin özne alıp almamaları ve öznelerinin taşıdıkları özelliklere göre, başlıca çatı türleri aşağıda tanıtılmıştır:

A. Etken Çatı. (Yalın Çatı)

“Öznenin, yüklemnin belirttiği işi doğrudan yaptığını gösteren çatı”⁹dır. Çatı eki almamış, kök ve gövde halindeki geçişli – geçişsiz bütün fiiller, cümlede birer özneye ihtiyaç gösterdiğinden bunlara etken fiiller denir.

Zeynep Korkmaz “Türkiye Türkçesinde Fiil Çatısı Üzerine Görüşler” adlı makalesinde çatı eki almamış fiilleri bir çatı türü olarak kabul etmez.¹⁰

B. Edilgen Çatı

Etken fiillerden -l- ve -n- ekleri ile kurulan fiiller edilgen fiillerdir. Bu fiillerin oluşturduğu çatı da edilgen çatıdır .

-l- ekinin fonksiyonu pasiflik ve meçhul ifade eden fiiller yapmaktadır. -l- eki vokalle veya -l- ile biten fiil kök ve gövdelerine getirilememekte, böyle fiillerin pasif ve meçhul şekilleri -n- ile yapılmaktadır. Muharrem Ergin Türk Dil Bilgisi adlı eserinde bu -n-‘nin aslında dönüşlülük eki olduğu, dönüşlü fiil şeklinden alındığı , sonradan pasiflik ve meçhul eki haline geldiğini söyleyerek -n- ekinin sonradan pasiflik ve meçhul eki şeklinde kullanıldığını söylemektedir. Bu sebeple pasiflik ve meçhul eki -l-, -l-‘nin kullanılmadığı yerlerde ise -n-‘dir. Bu -n- ayrı bir ek değil, -l-‘nin bir şekli sayılmalıdır.¹¹

Bu ek, geçişli fiillere de geçişsiz fiillere de getirilmektedir. Geçişsiz yani olma ifade eden fiillerden meçhul fiiller yapar. Meçhul fiiller özne istemeyen, çekim sırasında öznesi olmayan , gösterdiği hareketin kimin tarafından yapıldığı belli olmayan fiillerdir: gid-i-l-, düş-ü-l-, kork-u-l-, sus-u-l- gibi.

⁸ Gencan, T., a.g.e., s.331; Ediskun, H. a.g.e., s.221; Bilgegil, Kaya, a.g.e., s. 279; Vardar, Berke, Dilbilimi ve Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1989, s.112.

⁹ Topaloğlu, Ahmet, a.g.e., s.69.

¹⁰ Korkmaz, Zeynep, “Türkiye Türkçesinde Fiil Çatı Üzerine Görüşler, TDAY, Bellekten, 1996, s.161.

¹¹ Banguoğlu, T., a.g.e., s.413.

Pasif fiiller bir maruz kalma, bir uğrama, bir olma ifade ederler. Bu olmadan ya başkası tarafından yapılma veya kendi kendisine olma vardır. Başkası tarafından gör-ü-l-, tut-u-l-, kes-i-l- vardır, kendi kendisine tut-u-l-, kes-i-l-, çek-i-l- vardır. Pasif fiillerin asıl manası şüphesiz başkası-gramerce kimse –tarafından yapılma ifade etmektir. Kendi kendisine olma ifade edenlerin böyle bir anlamı sonradan kazandıkları anlaşılmakta bunlarda başkası tarafından yapılmış farz edilmek şeklinde gizli bir mana sezilmektedir. Bu şekliyle de ek pasiflik manasını tamamiyle kaybetmiş ve dönüşlülük eki haline gelmiştir. Üz-ü-l-, sık-ı-l- misallerindeki gibi.

Ancak bu durum -l- ekinin dönüşlülük eki sayılması için yeterli değildir. Bu kendi kendisine olma dönüşlü fiillerdeki gibi öznenin yaptığı işin kendisine dönmesi değil, bir kendiliğinden olmadır.

Pasiflik ve meçhul eki ile yapılan bütün fiiller olma ifade ettiklerinden geçişsizdirler. Bu yüzden pasiflik ve meçhul ekine geçişsizlik eki de denir.¹²

C. Dönüşlü Çatı:

Osmanlıca binâ-i mutâvaat şeklinde tabir edilir. Öznenin yaptığı işin doğrudan doğruya kendi üzerine döndüğünü belirten çatıdır.¹³ Türkçe de bu çatı-n- ekiyle kurulur; ancak bazı fiillerde -l- ve -ş- ekleri de dönüşlü görünümünde çatılar kurabilirler. -n- eki Türkçe de çok işlek kurulan bir fiilden fiil yapma ekidir. Fonksiyonu kendi kendine yapma veya olma ifade eden bu fiillerin iki yönü vardır: kendi kendine , kendi başına yapma veya olma ; bir de kendisine yapma veya olma. Yani bu ekle yapılan fiiller, öznenin kendi kendisine yaptığı hareketi ve kendisine tesir eden , kendisi için yaptığı hareketi ifade ederler.

-n- eki ile yapılan fiillerin bir kısmı dönüşlülük değil , pasiflik ve meçhul ifade ederler: kadın süsle-n-di, şehir süsle-n-di gibi. Böyle fiilleri birbirinden ayırmak için fiilin kullanıldığı cümleleri incelemek ve anlam bakımından özne üzerindeki etkilerine göre değerlendirmek gerekmektedir.

¹² Ergin, Muharrem, a.g.e., s.206.

¹³ Topaloğlu, A., a.g.e., s.60.

D- İşteş Çatı

Bir işin birden çok özne tarafından yapıldığını belirten çatıdır. (Osm.binâ-i müşareket)¹⁴ Türkçe de bu çatı-ş- ekiyle kurulur. Bu ek de Türkçede çok işlek kullanılan fiilden fiil yapım eklerinden biridir. Yaptığı fiiller bir ortaklaşma veya bir oluş ifade ederler. Ortaklaşma ifade eden fiiller müşterek yapılan, ortaklaşa yapılan, birden fazla özne tarafından yapılan fiillerdir. Bir oluş ifade eden fiiller ise dönüşlü fiillerle bazı pasif fiillere benzer şekilde bir kendi kendine olma bildirirler. Muharrem Ergin-ş-eki ile yapılan ve oluş ifade eden fiillerde de gizli bir ortaklaşma ifadesi olduğunu söylemektedir.¹⁵

Yalnız bu içten ortaklaşma ifadesi bu çeşit fiillerin hepsinde aynı derecede hissedilmez. Bazıların da bu kuvvetli iştirak hissesi kaybolmuş ve ifade ettikleri oluş dönüşlü fiillerinkine benzemiştir. Bunu özellikle isim +la-, +le- ile yapılmış fiillerden yapılanlarda görürüz: güzel-le-ş-, çirkin-le-ş-, efe-le-ş-, çocuk-la-ş- gibi.

-ş- ekinin ortaklaşma ve oluş fonksiyonu genellikle ayrı ayrı fiillerde görülmekle beraber çift manaya gelen aynı fiilde de bulunabilir:

tut-u-ş- (karşılıklı tutmak)

“El ele tutuştuk.”

tut-u-ş- (yanmaya başlamak , ateş almak)

“ Hüseyin Bey, eteği tutuşmuş bir adam telâşıyla, ilk kurşunu atanın kolundan çekti.”

(Y.K. Karaosmanoğlu, MSH, 24)

sık-ı-ş- (Bir birine basınç yapacak kadar yaklaşmak)

“Biz bu dar yerde çok sıkıştık.”

sık-ı-ş- (Dar bir yere zorla sığmak)

“Karşıda apartmanın köşesine sıkışmış baraka kahveden bir adam , bir kürek ateş çıkardı.” (M. Şevket Esendal)

Bu ekle oluşturulan fiiller esas itibariyle geçişsiz olurlar. Fakat -ş- ekini alıp geçişli olan fiillerde vardır:

¹⁴ Topaloğlu, Ahmet, ag.e. . as. 94

¹⁵ Ergin, Muharrem, a.g.e., s.207.

böl-ü-ş- : karşılıklı pay etmek

“Elmayı bölüştüler.”

pay-la-ş- : pay etmek

“Seninle duygularımı paylaşıyorum.”

üle-ş- : bölüşmek , paylaşmak

kap-ı-ş- I :birlikte bir şeyin üzerine üşüşüp aceleyle almak,

“yere dökülmüş elmaları nasıl kapışıyorlardı?”

gör-ü-ş- :

“Konuyu birlikte görüşüyoruz.”

kon-u-ş- : belli bir konudan söz etmek

Kuralları biliyor, kolaylık konuşuyor ve kitapları anlıyorsa...” (N, Ataç, D. 182).

değ-i-ş- : yerine başkası gelmek

“Bir toplumun görüşü, düşüncü, yaşayışı değışince yasaları, töreleri, yazısı, dili de değışmez mi ?”(N.Ataç, D. 138)

E. Ettirgen Çatı :

Bir işin başkasına yaptırıldığını , fiilin belirttiğı hareketin başka bir nesneye aktarıldığını gösteren çatı.(Osm.ta'diye)¹⁶

Ettirgen çatı , geçişli ve oldurgan fiil kök ve gövdelerine -Ir- , -Dİr- , -t- eklerinden birinin veya ikisinin eklenmesiyle kurulur. -r-eki Türkçede eskiden beri görülen ve işlek olarak kullanılan bir fiilden fiil yapım ekidir. Faktitif ekleri denilen bu ekler oldurma ve yaptırma ifade ederler.

Bu ek , konsonantla biten fiillerin bir kısmına getirilir. Vokalle biten fiillere getirilmez.

-Dır- eki de bir faktitif ekidir. Türkçede işlek olarak kullanılan fiilden fiil yapım eklerinden biridir.

Faktitif ekleri içinde en işlek olanı, en çok kullanılanı bu ektir. İşleklik sahası vokalle biten tek heceli fiillerle ünsüzle biten bütün fiil kök ve gövdelerini içine alır. Bu ek de -r- ve -t- gibi bir oldurma ve yaptırma ifade eder.¹⁷

Bu ekten sonra -t- eki getirilince katmerli faktitif yapılmaktadır. Katmerli faktitiflerde -r- ve -ar-er- den sonra -t-; -t-'den sonra -dır- , -dir- ; -dir-'den sonra -t- gelebilir.

-t- eki, -r- eki gibi her fiile getirilemez. İşleklik sahasına ancak vokalle birden fazla heceli fiillere getirilir. -t- eki fiil kök ve gövdelerine getirile bilmekte, fakat fiilden fiil yapma ekleri içinden yalnız faktitif ekleri kendisinden önce gelebilmektedir. Yani -t- katmerli faktitif yapmak için diğer faktitif eklerinden sonra getirilir.

F. Oldurgan Çatı :

Öznenin , fiilin belirttiği işin yapılmasına sebep olduğunu gösteren çatıdır. Türkçede bu çatı , geçişli veya geçişsiz anlamı taşıyan fiillerle bazı geçişli fiillere -Ar- , -Ir- , -Dir- , - (I) t- eklerinden birinin eklenmesiyle kurulur.¹⁸

Türkçenin Grameri'nde oldurgan çatı şöyle tanımlanmıştır: “Geçişsiz fiillerden gelen ettiren görünüşünde fiiller ise esasında anlatım farkı gösterirler. Gerçekten burada ettirmek değil, oldurmak söz konusu olabilir. Burada üst kimse kimi halinde görülen alt kimsenin bir durum veya oluşa geçmesine vesile olmaktadır. Burada da alt, mantıkça kimse üst, gramerce kimsenin nesnesi olur ama, burada artık bir başka kimse bulunmaz.

“Şoför arabayı durdurdu. Odacı ışıkları söndürsün.” gibi. Bu anlamda ettiren görünüşüne olduran görünüşü (aspect causatif) diye ayrı bir ad veririz.

Zeynep korkmaz' a göre oldurgan çatı ve oldurgan fiil terimine ve farklı bir sınıflandırmaya ihtiyaç yoktur.¹⁹ Çünkü “olma”veya “oluş”bildiren geçişsiz fiiller, aldıkları çatı ekleri ile “yapma”, “etme” bildiren geçişli fiillere dönüşürler. Böylece yapma etme bildiren geçişli fiillerden kurulan ettirgen fiiller ve ettirgen çatı ile aynı duruma gelirler. Aralarında herhangi bir özellik ve anlam farkı kalmaz . Bu bakımdan , ettirgen fiil ve ettirgen çatı terimleri farkı kalmaz. Bu bakımdan ettirgen fiil ve ettirgen çatı terimleri hem geçişli hem de geçişsiz fiillerden kurulmuş olan çatıyı karşılayacak niteliktedir. “Genellikle oluş bildiren geçişsiz eylemlerin -Ar- , -r- , -dır- , - t- ekleriyle geçişli duruma getirilmesi durumunda oldurgan çatıların ortaya çıktığı görüşü vardır. Ancak bu tür eylemlerin nesne alabilir duruma gelmesiyle diğer hareket ve iş bildiren ettirgen çatılarıyla görevce ve işlevce aynılaşması söz konusudur”²⁰

¹⁶ Topaloğlu, A., a.g.e., s. 69.

¹⁷ Gülsensoy, Tuncer, Türkçe El Kitabı, Bizim Gençlik Yay., Kayseri, 1995. s.175.

¹⁸ Hatiboğlu, Vecihe, a.g.e., s. 112.v

¹⁹ Zeynep, Korkmaz, Türkiye Türkçesi Grameri, (Şekil Bilgisi), TDK Yay., Ankara 2003.

²⁰ Süer, Eker, Türk Dili, Grafiker Yayınları, Ankara, m 2003, s.174.

Çatı ekleri , fiilde bir durum değişikliği yapar. Bu haliyle çatı eklerini bir çekim eki olarak değerlendiren gramerciler vardır. Ancak fiil çekiminde kullanılan ve her biri birbirinden farklı ve kendine özgü birer gramer değeri taşıyan kip, zaman, şahıs gibi çekim ekleriyle çatı ekleri bir tutulamaz.

Çatı ekleri aslında fiilden fiil türeten eklerdir. Bu bakımdan aynı şekil birliği içindeki öteki yapım ekleriyle ortaklaşırlar. Ancak, çatı eklerinin yapım ekleri içinde yine kendine özgü değişik bir durumu vardır. Bu değişikliğin belirtilebilmesi için fiilden fiil yapan ekleri taşıdıkları özelliklere göre iki alt gruba ayırmak gerekir :

A. Bu gruptakiler tür itibariyle çatı ekleriyle birleşen fakat eklendikleri kök ve gövdelerde köklü birer anlam değişikliği yaparak , eskisinden farklı anlamda yeni fiiller türetmiş olan eklerdir. Bu fiillerde kök ile gövde kaynaşmış durumdadır: çalış-, çevir-, danış-, eriş-, evlen-, geliş-, giriş-, konuş-, somurt-, ulaş-, yanıl-, yüksel- gibi.

Bu fiillerdeki ekler bir yandan birer çatı eki olma özelliğini sürdürürken bir yandan da yer yer yada daha düzenli olarak kaynaşma , anlam koymaları veya kalıplaşma yoluyla bir işlev değişmesi geçirerek, yeni anlamda birer fiil türetme eki özelliği kazanmışlardır.

B. Çatı , gramerimizin yalnız şekil bilgisi ile ilgili bir konusu değildir. Fiildeki biçim değişikliğinin cümledeki özne ve nesneyi etkilemesi dolayısıyla ortaya çıkan değişik yapı özellikleri , cümle bilgisini ilgilendirdiği için, çatı, bu yönüyle fiilden fiil yapma eklerinden farklı olarak cümle bilgisi ile iç içe girmiş durumdadır. Çatının cümle yapısında meydana getirdiği anlam değişimleri aynı zamanda anlam bilimini de ilgilendirdiğinden çatı konusu bir yönüyle de anlam bilim alanına uzanmaktadır. Şiddetli rüzgardan ağacın dalları kırıldı. Cümlesindeki fiil de görülen -il-eki bir durum değişikliği gösterdiği ve birer gramer işleri yüklendiği halde , “Ayşe arkadaşına kırıldı.” cümlesindeki -il- eki birer anlam değiştirme görevi yüklenmiştir.

Anlambilimi ve Türk Anlambilimi adlı kitapta kelimelerdeki çok anlamlılığın tanımı şöyle yapılmaktadır : “Çok anlamlılık bir kelimenin temel anlamını yitirmeden çeşitli yollardan temel anlamıyla mutlaka ilişkili olan yeni kavramları anlatır duruma gelmesidir.”²¹ Aynı yazarın Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim adlı kitabında da “işte , sözcüklerin birden çok kavramı yansıtır duruma gelmiş olmalarına çok anlamlılık adını veriyoruz.”²²denmektedir.

²¹ Aksan Doğan, Anlambilimi ve Türk Anlambilimi, Engin Yayınevi, Ankara 1999, s. 70.

²² Aksan Doğan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 3. cilt, TDK Yay., Ankara 1982, s. 190.

Anlam bilimi ve Türk anlam bilimi üzerinde çok yayın yapmış olan Doğan Aksan' a göre , bir dildeki çok anlamlılık , “ insan zihninin işleyişine ondaki ruhi olaylara kavramlar arasındaki bağlara ve bağ kurma eğilimlerine tanık olarak görülmelidir.” Yazar söz konusu eserinde , St Ullmannın “çok anlamlılığın dilde tutumluluk bakımından kaçınılmaz olduğu “ kanısını ve Fransızcanın çok anlamlı kelimeler bakımından zenginliğini “Fransız kelime hazinesinin soyut karakterine” bağladığını da bize nakletmektedir.

Türkçe kelimelerdeki çok anlamlılık fiillerle bağlantılı olarak bizim çalışmamızı da ilgilendirmektedir. Çünkü fiilin anlamı ile aldığı çatı ekinden sonraki anlamı bazen farklılıklar arz etmektedir.

Ayrıca çatı ekleri fiilden fiil türeten yapım eklerinden farklı olarak , yalnız şekil bilgisi değil , aynı zamanda cümle bilgisi alanına da girer . Çünkü fiildeki biçim değişikliği cümledeki özne ve nesneyi etkilediğinden , çatı ekleri cümle bilgisiyle de iç içe girmiştir.

Bu açıklamalara göre kökü günümüzde kullanılan anlamından uzaklaşmış ,çatı ekleriyle genişlemiş fiil gövdelerindeki çatı ekleri birer yapım eki olarak değerlendirilmelidir.

Biz Türkçe Sözlüğün son baskısındaki (1998) fiilleri , alfabetik sıraya göre tasnif ederken çatı ekini alarak anlam değişmesine uğramış fiilleri sözlük anlamına göre ayırdık.

İncelemeye tabi tuttuğumuz fiiller tablo halinde aşağıda gösterilmiştir:

A

<u>Fiil</u>	<u>Öznesine göre Etken</u>	<u>Nesnesine göre Geçişli</u>
0001. abra-	00027. al aşağı et-	0053. arşivle-
0002. açıkla-	00028. alışımla-	0054. arzula-
0003. açımıla-	00029. alazla-	0055. asfaltla-
0004. açınsla-	00030. alçıla -	0056. as-
0005. açkıla-	00031. algıla-	0057. astarla-
0006. aç-	00032. alıkoy-	0058. aşağıla-
0007. ada-	00033. alıhtıla-	0059. aşağılsa-
0008. addet-	00034. alala-	0060. aşıla-
0009. adımıla-	00035. altla-	0061. aşla-
00010. affet-	00036. alt yazıla-	0062. aş-
00011. affeyle-	00037. amaçla-	0063. ata-
00012. afişle-	00038. ambalajla-	0064. ateşle-
00013. aforozla-	00039. ambale et-	0065. affet-
00014. afsunla-	00040. . anaforla-	0066. at-
00015. afyonla-	00041. . anıkla-	0067. avla-
00016. ağaçla-	00042. anla-	0068. avuçla-
00017. ağıla-	00043. an-	0069. ayarla-
00018. ağırla-	00044. apar-	0070. ayıkla-
00019. ağırsa-	00045. apazla-	0071. ayıpla-
00020. ağızla-	00046. aprele-	0072. ayır-
00021. aharla-	00047. arala-	0073. ayla-
00022. akaçla-	00048. ara-	0074. ayla-
00023. akdet-	00049. arakla-	0075. ayırmsa-
00024. akla-	00050. arıla-	0076. azarla-
00025. aktar-	00051. arkala-	0077. azlet-
00026. alacala-	00052. arşınla-	0078. azotla-

B

0079. badanala-	0095. becer-	0111. biç-
0080. badikle-	0096. bekin-	0112. bile-
0081. bağdala-	0097. bekin-	0113. bombala-
0082. bağda-	0098. bele-	0114. boşa-
0083. başışla-	0099. belgele-	0115. başla-
0084. bağla-	00100. belgile-	0116. boynuzla-
0085. bahşet-	00101. belikle-	0117. böl-
0086. balyala-	00102. belirle-	0118. buğula-
0087. balyozla-	00103. benimse-	0119. bula-
0088. bandır-	00104. berele-	0120. bulgula-
0089. bantla-	00105. besle-	0121. bul-
0090. başakla-	00106. bestele-	0122. buyur-
0091. başar-	00107. betele-	0123. büge-
0092. batır-	00108. bezekle-	0124. бүк-
0093. bavlı-	00109. bıçakla-	0125. bütünle-
0094. bay-	00110. biberle-	0126. бүз-

-

C

0127. camla-	0132. cımbız-	0137. cilala-
0128. carla-	0133. cırta-	0138. ciltle-
0129. cevapla-	0134. cırnakla-	0139. copla-
0130. cebret-	0135. cırtla-	0140. cumbala-
0131. cezp et-	0136. civala-	

C

0141. çek-	0152. çeyrekle-	0162. çit-
0142. çelikle-	0153. çığır-	0163. çit-
0143. çel-	0154. çıkıla-	0164. çivile-
0144. çelmele-	0155. çıkınla-	0165. çiz-
0145. çemberle-	0156. çırp-	0166. çoğulla-
0146. çemre-	0157. çitçitla-	0167. çomakla-
0147. çengelle-	0158. çiçekle-	0168. çöz-
0148. çent-	0159. çiftele-	0169. çubukla-
0149. çevrele-	0160. çiğne-	0170. çulla-
0150. çeyizle-	0161. çimle-	0171. çitile-
0151. çeyizle-		

D

0172. dağla-	0187. denkle-	0202. dorukla-
0173. dahlet-	0188. depola-	0203. dosyala-
0174. dala-	0189. derecele-	0204. dök-
0175. damgala-	0190. derle-	0205. dölle-
0176. daya-	0191. destekle-	0206. dörtle-
0177. defet-	0192. destele-	0207. döşe-
0178. defnet-	0193. devral-	0208. döv-
0179. değnekle-	0194. devret-	0209. durula-
0180. del-	0195. dışla-	0210. durakla-
0181. de-	0196. didikle-	0211. duy-
0182. demetle-	0197. dik-	0212. düğmele-
0183. demle-	0198. diz-	0213. dür-
0184. dene-	0199. doğra-	0214. düşle-
0185. denetle-	0200. doku-	0215. düzle-
0186. dengele-	0201. dola-	

E

0216. ebele-	0225. emret-	0234. eşele-
0217. ebrula-	0226. endaze-	0235. eşitle-
0218. efsunla-	0227. ene-	0236. eşle-
0219. eğele-	0228. engelle-	0237. etele-
0220. eğle-	0229. enikle-	0238. eterle-
0221. ekle-	0230. erginle-	0239. etkile-
0222. eklemle-	0231. ertele-	0240. evele-
0223. elektrikle-	0232. eser-	0241. ever-
0224. ele-	0233. esirge-	0242. eyerle-

F

0243. faturala-	0249. fişıl-da-	0255. fosfatla-
0244. fiçıla-	0250. fişırda-	0256. fotografla-
0245. fırınla-	0251. fidele-	0257. frenle-
0246. fisfisla-	0252. fihristle-	0258. frezele-
0247. fisla-	0253. firketele-	
0248. fisla-	0254. fişle-	

G

0259. gagala-	0266. gebrele-	0273. getir-
0260. galvanizle-	0267. ged-	0274. gevele-
0261. gammazla-	0268. gemle-	0275. gev-
0262. garantile-	0269. genelle-	0276. gezle-
0263. garipse-	0270. gerçekle-	0277. gıcıkla-
0264. gasp et-	0271. gerekse-	0278. gıdıkla-
0265. gazla-	0272. ger-	0279. gizle-

0280. göğüsle-	0287. gözetle-	0294. güdele-
0281. gölgele-	0288. gübrele-	0295. gümrükle-
0282. göm-	0289. gör-	0296. gümüşle-
0283. gönder-	0290. görüntüle-	0297. günüle-
0284. gönyele-	0291. göster-	0298. güt-
0285. gübrele-	0292. götür-	
0286. gücümse-	0293. gözetle-	

H

0299. hacamatla-	0310. harca-	0321. hayda-
0300. haczet-	0311. harekele-	0322. hayda-
0301. haçla-	0312. harmanla-	0323. hazırla-
0302. haddele-	0313. hasret-	0324. hazmet-
0303. hakla-	0314. haşilla-	0325. hecele-
0304. halkala-	0315. haşla-	0326. herekle-
0305. hallet-	0316. haşla-	0327. hesapla-
0306. hamlet-	0317. hatırla-	0328. hırpala-
0307. hamurla-	0318. hatmet-	0329. hicvet-
0308. hançerle-	0319. havuzla-	0330. hidrojenle-
0309. hapset-	0320. haydala-	0331. hisset-

I

0332. ılga-	0336. ırgala-	0340. ısla-
0333. ılgarla-	0337. ırğa-	0341. ıslıkla-
0334. ıraksa-	0338. ısır-	0342. ışıl-da-
0335. ırala-	0339. ıskala-	0343. ışınla-

i

0344. ier-	0353. ilmikle-	0362. iste-
0345. i-	0354. imle-	0363. iřaretle-
0346. iğ-	0355. imzala-	0364. işit-
0347. iğnele-	0356. incele-	0365. iřle-
0348. ihbarla-	0357. indirge-	0366. itekle-
0349. ikile-	0358. indükle-	0367. itele-
0350. ilala-	0359. iple-	0368. izle-
0351. ilgile-	0360. irdele-	
0352. ilikle-	0361. ispatla-	

K

0369. kabakta-	0385. kapla-	0401. kaşağıla-
0370. kadostrola-	0386. kap-	0402. kařıkla-
0371. kafesle-	0387. kapsa-	0403. kařı-
0372. kahret-	0388. karala-	0404. katologla-
0373. kakala-	0389. kararla-	0405. katarla-
0374. kalafatla-	0390. karbonatla-	0406. katet-
0375. kalayla-	0391. karbonla-	0407. katıkla-
0376. kalıpla-	0392. karele-	0408. katla-
0377. kamala-	0393. kargıla-	0409. katla-
0378. kamıla-	0394. karıřla-	0410. katla-
0379. kancala-	0395. karıřla -	0411. katlet-
0380. kangalla-	0396. kasala-	0412. katranla-
0381. kanıtla-	0397. kas-	0413. kavra-
0382. kanıtsa-	0398. kasnakla-	0414. kavur-
0383. kantarla-	0399. kastarla-	0415. kavza-
0384. kaparozla-	0400. kastet-	0416. kayarla-

0417. kaybet-	0444. kıs-	0471. kovla-
0418. kaydet-	0445. kırıkla-	0472. koy-
0419. kayır-	0446. kıyasla-	0473. köpüle-
0420. kaytar-	0447. kıy-	0474. körükle-
0421. kazan-	0448. kilitle-	0475. köstekle-
0422. kazıkla-	0449. kirala-	0476. köşele-
0423. kazı-	0450. kireçle-	0477. kötümse-
0424. kaz-	0451. kirişle-	0478. kucakla-
0425. keçele-	0452. kirizmala-	0479. kuluçla-
0426. kelepçele-	0453. kitle-	0480. kulunla-
0427. kertikle-	0454. klorla-	0481. kumla-
0428. kert-	0455. koç-	0482. kurcala-
0429. kesele-	0456. kodla-	0483. kur-
0430. keşfet-	0457. koğala-	0484. kurşunla-
0431. kılağıla-	0458. koğ-	0485. kurtar-
0432. kılıçla-	0459. kokla-	0486. kurula-
0433. kılavuzla-	0460. kolala-	0487. kus-
0434. kılıçla-	0461. kolayla-	0488. kutla-
0435. kılıfla-	0462. kolla-	0489. kutlula-
0436. kınala-	0463. koltukla-	0490. küçümse-
0437. kına-	0464. konukla-	0491. kükürtle-
0438. kıp-	0465. kopar-	0492. külle-
0439. kırbaçla-	0466. kopçala-	0493. kümele-
0440. kırıkla-	0467. koşulla-	0494. kürele-
0441. kırk-	0468. kotar-	
0442. kırk-	0469. kotla-	
0443. kısım la-	0470. kovala-	

L

0495. lağvet-	0499. lehimle-	0503. listele-
0496. lambala-	0500. lekele-	0504. lökle-
0497. lânetle-	0501. lekele -	0505. lütfet-
0498. leffet-	0502. lifle-	

M

0506. macunla-	0517. mayınla-	0528. mimle-
0507. mahmuzla-	0518. mazotla-	0529. minele-
0508. mahvet-	0519. melezle-	0530. mumla-
0509. makasla-	0520. merdanele-	0531. mummyala-
0510. malala-	0521. merhemle-	0532. muştula-
0511. mandalla-	0522. meczet-	0533. mühimse-
0512. mantarla-	0523. mihla-	0534. mühürle-
0513. markala-	0524. mihla-	0535. müjdele-
0514. maskele-	0525. miknatısla-	0536. mürekkeple-
0515. maşala-	0526. mıncıkla-	0537. müzevirle-
0516. mayala -	0527. mırıl-da-	

N

0538. naftalinle-	0544. nasbet-	0550. nikelle-
0539. nakışla-	0545. neşret-	0551. nişanla-
0540. naklet-	0546. neşterle-	0552. nodulla-
0541. nakşet-	0547. nezret-	0553. noktala-
0542. nakzet-	0548. nicele-	0554. nötrle-
0543. nalla-	0549. nikahla-	0555. numarala-

O

0556. odakla-	0563. oku-	0570. ov-
0557. oğala-	0564. ona-	0571. oyala-
0558. oğ-	0565. onayla-	0572. oyumla-
0559. okkala-	0566. oranla-	0573. oy-
0560. oksijenle-	0567. ortal-	0574. oyulgala-
0561. oksitle-	0568. otala-	0575. ozanla-
0562. okşa-	0569. ota-	

Ö

0576. öde-	0585. öner-	0594. örsele-
0577. ödünle-	0586. ön gör-	0595. ört-
0578. öğütle-	0587. önle-	0596. örükle-
0579. öğüt-	0588.öp-	0597. öv-
0580. ölçer-	0589. örgütle-	0598. öyküle-
0581. ölç-	0590. örkle-	0599. özdeşle-
0582. ölçümle-	0591. ör-	0600. özen-
0583. öncele-	0592. örnekle-	0601. özetle-
0584. önemse-	0593. örnekse-	0602. özgüle-

P

0603. pahl-	0615 pazarla-	0627. planla-
0604. paketle-	0616 peçele-	0628. planyala-
0605. pakla-	0617 pehpehle-	0629. pohpohla-
0606. palamutla-	0618 pençele-	0630. pompola-
0607. parafele-	0619 pepele-	0631. ponzala-
0608. parala-	0620 perçinle-	0632. postalla-
0609. parçala-	0621 perdahla-	0633. presle-
0610. parmakla-	0622 perdele-	0634. programla-
0611. paspasla-	0623 peydahla-	0635. pudrala-
0612. patakla-	0624 pıspışla-	0636. pulla-
0613. payandala-	0625 pisle-	0637. püfkür-
0614. payla-	0626 piyazla-	0638. püfle-
		0639. püskür-

R

0640	raplet-	0644	rende-	0647	rezele-
0641	raptiyele-	0645	renkle-	0648	rimelle-
0642	reddet-	0646	resimle-	0649	röntgenle-
0643	rezket-	0647	rejmet-		

S

0650	sabunla-	0674	sars-	0698	sez-
0651	saç-	0675	sat-	0699	sıfırla-
0652	sağla-	0676	savakla-	0700	sıkıla-
0653	sağlamla-	0677	savatla-	0701	sık-
0654	sahnele-	0678	savla-	0702	sına-
0655	sakatla-	0679	savsa-	0703	sınıfla-
0656	sakla-	0680	sayıla-	0704	sınırla-
0657	salçala-	0681	saykalla-	0705	sırala-
0658	salgıla-	0682	sayla-	0706	sırıkla-
0659	salıver-	0683	say-	0707	sırı-
0660	salla-	0684	seç-	0708	sırla-
0661	sañç-	0685	sekile-	0709	sırkla-
0662	sandıkla-	0686	semerle-	0710	sıvala-
0663	san-	0687	sepetle-	0711	sıva-
0664	sanrıla-	0688	sepine-	0712	sıvazla-
0665	sansürle-	0689	serdet-	0713	siyır-
0666	sapla-	0690	sergile-	0714	siftahla-
0667	sapta-	0691	serp-	0715	sigortala-
0668	sargıla-	0692	sesle-	0716	sikkele-
0669	sarımsakla-	0693	setret-	0717	sikleme-
0670	sarkaçla -	0694	sev-	0718	sik-
0671	sar-	0695	seyret-	0719	silkele-
0672	sarmala-	0696	sezinle-	0720	sil-
0673	sarsala-	0697	sezin-	0721	sil-

0722 silola-	0734 soy-	0746 süngüle-
0723 simgele-	0735 soyutla-	0747 sünnetle-
0724 sinirle-	0736 sök-	0748 süpür-
0725 sistirele-	0737 sömür-	0749 sürgüle-
0726 sobele-	0738 sönümle-	0750 sür-
0727 sok-	0739 söyle-	0751 sürmele-
0728 sondola-	0740 suçla-	0752 sürükle-
0729 sonuçla-	0741 sula-	0753 sürü-
0730 sopala-	0742 sumsukla-	0754 süsle-
0731 sorgula-	0743 sun-	0755 süs-
0732 sor-	0744 suvar-	0756 süz-
0733 soru-	0745 sülfürle-	

S

0757 şakulle-	0762 şavulla-	0766 şifrele-
0758 şamarla-	0763 şekerle-	0767 şinikle-
0759 şapla-	0764 şeritle-	0768 şişele-
0760 şartla-	0765 şifle-	0769 şişle-
0761 şaşıla-		

T

0770 tabakla-	0777 tamponla-	0784 tapıkla-
0771 tabet-	0778 tanele-	0785 tapışla-
0772 tak-	0779 tanıkla-	0786 tapula-
0773 takozla-	0780 tanı-	0787 tarakla-
0774 talanla-	0781 tanımla-	0788 tara-
0775 talaçla-	0782 tanıtla-	0789 taraşla-
0776 tamamla-	0783 tapala-	0790 tarazla-

0791	tartakla-	0814	terasla-	0837	topakla-
0792	tart-	0815	terazile-	0838	toplan-
0793	tasarımla-	0816	tersle-	0839	toprakla-
0794	tasarla-	0817	tertiple-	0840	topukla-
0795	tasımla-	0818	tevekle-	0841	torbala-
0796	tasla-	0819	teyelle-	0842	tornala-
0797	taşı-	0820	tezgahla-	0843	torpille-
0798	taşla-	0821	tezle-	0844	tosla-
0799	tat-	0822	tıkaçla-	0845	törpüle-
0800	tavla-	0823	tıka-	0846	tunçla-
0801	tazele-	0824	tık-	0847	turala-
0802	tedarikle-	0825	tıpala-	0848	turfala-
0803	tekerle-	0826	tıpışla-	0849	tutamla-
0804	tekmele-	0827	tıraşla-	0850	tutkalla-
0805	tekmille-	0828	tırkazla-	0851	tut-
0806	tekrarla-	0829	tırmala-	0852	tutukla-
0807	telle-	0830	tırmıkla-	0853	tuzla-
0808	tembihle-	0831	tırnakla-	0854	tükür-
0809	temizle-	0832	tırpanla-	0855	tükürükle-
0810	tepele-	0833	tırtıkla-	0856	tümle-
0811	tepile-	0834	tohumla-	0857	türet-
0812	tepirle-	0835	tokaçla-	0858	türküle-
0813	tep-	0836	tokatla-	0859	tütsüle-

U

0860	ufala-	0865	ulula-	0870	ur-
0861	uğrala-	0866	um-	0871	uslamla-
0862	uğrula-	0867	umursa-	0872	uyarla-
0863	uğurla-	0868	unla-	0873	uygula-
0864	uğursa-	0869	unut-	0874	uzaksa-

Ü

0875	üçle-	0877	üşür-	0879	ütüle-
0876	üfle-	0878	üt-	0880	üzengile-
				0881	üz-

V

0882	vakfet-	0885	vehmet-	0888	vıcıkla-
0883	var say-	0886	ver-	0889	vidala-
0884	vazet-	0887	vernikle-	0890	vurgula-

Y

0891	yabala-	0895	yadırga-	0899	yakala-
0892	yabancıla-	0896	yadsı-	0900	yakınsa-
0893	yabansı-	0897	yağla-	0901	yak-
0894	yadımla-	0898	yağmala-	0902	yala-

0903	yalanla-	0925	yay-	0947	yokla-
0904	yaldızla-	0926	yazıla-	0948	yokumsa-
0905	yamala-	0927	yaz-	0949	yolla-
0906	yama-	0928	yedekle-	0950	yol-
0907	yanıtla-	0929	yed-	0951	yon-
0908	yanla-	0930	yeğle-	0952	yont-
0909	yansıla-	0931	yeğınse-	0953	yor-
0910	yapadur-	0932	yelekle-	0954	yorumla-
0911	yap-	0933	yelle-	0955	yönet-
0912	yarala-	0934	yelpazele-	0956	yudumla-
0913	yargıla-	0935	ye-	0957	yuhala-
0914	yarıla-	0936	yemle-	0958	yumakla-
0915	yarımla-	0937	yenile-	0959	yumrukla-
0916	yarlıga-	0938	yen-(1)	0960	yumurtla-
0917	yar-	0939	yığ-	0961	yut-
0918	yarmala-	0940	yıka-	0962	yuvarla-
0919	yasakla-	0941	yık-	0963	yuvgula-
0920	yasa-	0942	yırt-	0964	yükle-
0921	yasla-	0943	. yinele-	0965	yükseltge-
0922	yaşmakla-	0944	. yivle-	0966	yülü-
0923	yavukla-	0945	. yoğur-	0967	yüzle-
0924	yayımla-	0946	. yoğurtla-	0968	yüz – (II)

Z

0969	zağla-	0974	zehirle-	0979	zımparala-
0970	zammet-	0975	zehret-	0980	zıpkınla-
0971	zannet-	0976	zemmet-	0981	ziple-
0972	zarfla-	0977	zihla-	0982	zikret-
0973	zedele-	0978	zimbala-	0983	zincirle-
				0984	zorla-

Öznesine Göre Etken, Nesnesine Göre Geçişsiz**A**

0985	acık-	0996	ahla-	01007	. art-
0986	acı-	0997	akbas-	01008	atla-
0987	ad çek-	0998	ak-	01009	avurtla-
0988	afalla-	0999	aksa-	01010	ayakla-
0989	ağar-	01000	akset-	01011	ayazla-
0990	ağla-	01001	aksır-	01012	ay-
0991	ağ-	01002	akşamla-	01013	ayık-
0992	ağna-	01003	alçal-	01014	aykırıla-
0993	ağrı-	01004	alkışla-	01015	azal-
0994	ahdet-	01005	argaçla-	01016	az-
0995	ahırla-	01006	arıkla-		

B

01017 badikle-	01026 benle-	01035 boşal-
01018 bağır-	01027 benze-	01036 böğür-
01019 bahset-	01028 beser-	01037 bört-
01020 bakakal-	01029 beşle-	01038 bös-
01021 bak-	01030 bilmezle-	01039 bunla-
01022 bangırda-	01031 bin-	01040 buna-
01023 basmak-	01032 birik-	01041 burcu-
01024 başla-	01033 bit-	01042 buy-
01025 bat-	01034 bocala-	01043 büyü-

C

01044 cavla-	01047 cıvılda-	01050 cicozla-
01045 cay-	01048 cıvı-	01051 coş-
01046 cazırda-	01049 cızla-	

Ç

01052 çabala-	01061 çıkagel-	01070 çise-
01053 çağıl-da-	01062 çık-	01071 çiyle-
01054 çağla-	01063 çıldır-	01072 çoğal-
01055 çak-	01064 çımkır-	01073 çoğumsa-
01056 çangırda-	01065 cınla-	01074 çokra-
01057 çaşıtl-a-	01066 çiv-	01075 çöğ-
01058 çatla-	01067 çile-	01076 çökel-
01059 çat-	01068 çim-	01077 çuvalla-
01060 çenile-	01069 . çisele-	01078 çürü-

D

01079 dal-	01087 dincel-	01095 dol-
01080 damla-	01088 dinel-	01096 donakal-
01081 dangıla-	01089 dingilde-	01097 don-
01082 daral-	01090 din-	01098 dönele-
01083 def ol-	01091 dire-	01099 dön-
01084 değ-	01092 dişe-	01100 duldala-
01085 dehle-	01093 . doğ-	01101 durakla-
01086 “duraksa-	01094 . dur-	01102 düzel-

E

01103 ekşi-	01108 epri-	01113 eski-
01104 elle-	01109 eri-	01114 es-
01105 elver-	01110 er-	01115 esri-
01106 emekle-	01111 erse-	01116 evlekle-
01107 enikle-	01112 . esinle-	01117 evse-

F

01118 farı-	01122 fıkırda-	01126 fokurda-
01119 felfelle-	01123 fişkır-	01127 fosla-
01120 ferahla-	01124 fısıl-da-	01128 fosurda-
01121 fikra-	01125 fingirde-	

G

01129 gıcırda-	01141 gevşe-	01153 . gurla-
01130 gakla-	01142 gezele-	01154 gurulda-
01131 gazelle-	01143 gıcırda-	01155 guslet-
01132 geber-	01144 gıdakla-	01156 gücen-
01133 gecele-	01145 gir-	01157 gül-
01134 gecik-	01146 git-	01158 gülümse-
01135 geçir-	01147 göç-	01159 gümbürde-
01136 gel-	01148 göler-	01160 gümle-
01137 gencel-	01149 göver-	01161 güreş-
01138 gerek-	01150 göynü-	01162 gürle-
01139 gerile-	01151 göze-	01163 gürülde-
01140 gevre-	01152 gözlemle-	01164 güzle-

H

01165 haccet-	01175 harıl-da-	01185 hışıl-da-
01166 hafızla-	01176 hasırla-	01186 hışırda -
01167 hafifle-	01177 haşırd-a-	01187 hışla-
01168 hallol-	01178 havla-	01188 hizala-
01169 hamdet-	01179 haykır-	01189 hohla-
01170 hamla-	01180 hazzet-	01190 hopla-
01171 hapşır-	01181 hıçkır-	01191 horla-
01172 harıl-da-	01182 hırıl-da-	01192 horulda-
01173 harla-	01183 hır-la-	01193 höykür-
01174 hükmet-	01184 hüngürde-	

I

01194 ihla-

01196 ırla-

01197 ışı-

01195 ıkla-

01197 ısmarla-

i

01198 i erle-

01202 inekle-

01206 irk-

01199 ifilde-

01203 inile-

01207 i e-

01200 ilerle-

01204 inle-

01208 iv-

01201 incel-

01205 in-

K

01208 kabar-

01225 ka an-

01242 kok-

01209 ka ımsa-

01226 kaybol-

01243 konakla-

01210 ka -

01227 kaydol-

01244 k  ekle-

01211 ka  a-

01228 kay-

01245 k  el-

01212 kahrol-

01229 kayna-

01246 k  sle-

01213 kalgı-

01230 kay a-

01247 k   ekle-

01214 kalk-

01231 kekele-

01248 kubar-

01215 kal-

01232 kıkırda-

01249 kudur-

01216 kana-

01233 kısıal-

01250 kuru-

01217 kan-

01234 kışla-

01251 kuzula-

01218 karar-

01235 kıvra-

01252 k  fret-

01219 karık-

01236 kıyıla-

01253 k  kre-

01220 karı-

01237 kızakla-

01254 k  ng  lde-

01221 karınla-

01238 ki  ne-

01255 k  s-

01222 karla-

01239 koca-

01256 k  t  rde-

01223 kar  ıtla-

01240 k  hne-

01224 kartal-

01241 k  kle-

L

01257 lafla-

01259 lıǵla-

01261 limanla-

01258 laǵvol-

01260 lıkırda-

01262 lodosla -

M

01263 mahvol-

01265 meylet-

01266 miyavla-

01264 meshet-

01265 mırıla-

01267 morar-

01268 mortla-

N

0269 nakşol-

01269. nükset-

O

1270. ocul-

1273. olagel-

1276 orsala-

1271. ofla-

1274. ol-

1277 osur-

1272. okra-

1275 on-

1278 otur

Ö

1279 öksür-

1281. öt-

1282. ötür-

1280. öl-

P

1283. palazla-

1289. palvır-

1295. pinekle-

1284. parılda-

1290. pırılda-

1296. piş-

1285. parla-

1291. pırıla-

1297. pörsü-

1286. parselle-

1292. pırtla-

1298. pörtle-

1287. patırda-

1293. pıs-

1299. pufla-

1288. patla-

1294. pıtırda-

R

1300. rahatla-

1032. rampala-

1303. rastla-

1301. recmet-

S

1304. sabahla-	1318. serbestle-	1331. solu-
1305. sabret-	1319. serinle-	1332. sölpü-
1306. saçmala-	1320. serpele-	1333. sön-
1307. sağla- II	1321. sersemle-	1334. söv-
1308. sakın-	1322. sıçra-	1335. sus-
1309. sakınle-	1323. sığ-	1336. südre-
1310. sangıla-	1324. sığrol-	1337. sün-
1311. sarar-	1325. sırtar-	1338. sürç-
1312. sark-	1326. sızla-	1339. süregel-
1313. sası-	1327. sız-	
1314. sayrımsa-	1328. sin-	
1315. sak-	1329. soğ-	
1316. sazımle-	1330. sol-	
1317. sendele-		

S

1340. şabanlaş-	1348. şaşakal	1355. şımar-
1341. şakı-	1349. şaşala-	1356. şıngırda-
1342. şakırda-	1350. şaş-	1357. şıpırda-
1343. şangırda-	1351. şavkı-	1358. şırılda-
1344. şapırda-	1352. şenel	1359. şırla-
1345. şarılda-	1353. şerbetle-	1360. şiş-
1346. şarla-	1354. şıkırda-	1361. şorla-
1347. şükret-		

T

1362. tavza-	1370. tıpırda-	1378. tozu-
1363. telesi-	1371. tırılla-	1379. tökezle-
1364. tepser-	1372. tipile	1380. töskür-
1365. tersle- (II)	1373. tirilde-	1381. tüken-
1366. tıkırda-	1374. titre-	1382. tünekle-
1367. tıngırda-	1375. topurda-	1383. tüne-
1368. tınla-	1376. tomur-	1384. tün-
1369. tın-	1377. topalla-	1385. tüt-
		1386. tüy-

U

1387. uç-	1391. uğra-	1395. uy-
1388. uçukla-	1392. uğulda-	1396. uyukla-
1389. ufal-	1393. un-	1397. uyu-
1390. ufla-	1394. uyan	1398. uza-

Ü

1399. üleş-	1402. ürk-	1405. üstele-
1400. ünle-	1403. ürper-	1406. üş-
1401. üre-	1404. ürü-	1407. üşü

V

1408. vakla-	14011. vergile-	1414. vızıl-da-
1409. var-	1412. vıçırda-	1415. viyakla-
1410. vazgeç-	1413. vınla-	1416. vur-

Y

1417. yağ-	1431. yekin (hlk)	1445. yönel-
1418. yağmurla-	1432. yelkenli-	1446. yuvala-
1419. yakar-	1433. yeni şemen -	1447. yumuşa-
1420. yalazla-	1434. yestehle	1448. yurtsa-
1421. yalpala-	1435. yeşer-	1449. yutkun-
1422. yalvar-	1436. yet-	1450. yuvala-
1423. yamul-	1437. yıldıra (hlk)-	1451. yüz- (I)
1424. yanaş-	1438. yıldızla-	1452. yücel-
1425. yan-	1439. yılla-	1453. yücel-
1426. yaşar-	1440. yıl-	1454. yüksel-
1427. yavaşla-	1441. yıpra-	1455. yüksün-
1428. yavrula-	1442. yırla-	1456. yürü-
1429. yayla-	1443. yoğal- (hlk).	1457. yüz- (I)
1430. yazla-	1444. yorgala-	

Z

1458. zandırğa-	1463. zıngıl-da-	1468. zırvala-
1459. zayıfla-	1464. zıngırda-	1469. zonkla-
1460. zerol-	1465. zıpla-	1470. züğürtle-
1461. zenginle-	1466. zırıl-da-	
1462. zıbar-	1467. zırıl-a-	

Edilgen Çatılı Filler

1471. abartıl-	1485. aldatıl-	1499. aşağılan
172. acıkıl-	1486. algılan-	1500. aşırıl-
1473. acındırıl-	1487. alın	1501. atan-
1474. açıklan-	1488. alışıl-	1502. atıl-
1475. açıl-	1489. anıl	1503. atlanıl-
1476. açım lan-	1490. anlatıl-	1504. avutul-
1477. adaklan-	1491. aranıl-	1505. ayartıl-
1478. addedil-	1492. aran-	1506. aydınlatıl-
1479. adgındırıl-	1493. ardıl-	1507. ayıplan-
1480. affedil-	1494. arızalan-	1508. ayırt edil-
1481. ağaçlandırıl-	1495. arkan-	1509. azarlan-
1482. aklan-	1496. artırıl-	1510. azdırıl-
1483. alacalan-	1497. asıl-	1511. azlolun-
1484. alçılan-	1498. astarlan-	

B

1512. badanalan-	1529. beyazlan	1546. börtül-
1513. bağışlan-	1530. bezen- (1)	1567. budaklan-
1514. bağırtlan-	1531. bezil-	1548. buğulan-
1515. ballan-	1532. bıçaklan-	1549. bulandırıl-
1516. balyalan-	1533. bıkıl-	1550. bulan-
1517. basıl-	1534. biçil-	1551. burgulan-
1518. başaklan-	1535. bilen-	1552. buyrul-
1519. başlan-	1536. bilin-	1553. bükül-
1520. beğenil-	1537. binil-	1554. bütünlen-
1521. beklen-	1538. boğazlan-	1555. büyütül-
1522. belen-	1539. boğdurul-	1556. büzül-
1523. belgelen-	1540. bombalan-	
1524. belirlen-	1541. boşatıl-	
1525. bellen-	1542. boyan- (1)	
1526. benimsen-	1543. bozdurul-	
1527. beslen-	1544. böceklen-	
1528. betimlen-	1545. bölümlen-	

C

1557. camlan-	1561. cevaplandırıl-	1565. cilalan-
1558. canlandırıl-	1562. cezalan-	1566. ciltlen-
1559. caydırıl-	1563. cezalandırıl-	1567. coplan
1560. cesaretlendiril-	1564. civıtıl-	1568. coşturul-
		1569. cücüklen-

C

1570. çabalan-	1585. çelmelen	1600. çitilen-
1571. çabuklaştırıl-	1586. çengellen-	1601. çivilen- (mec)
1572. çağrıl-	1587. çentiklen-	1602. çizgilen-
1573. çakıl-	1588. çerçevelen-	1603. çökel-
1574. çalın-	1589. çeşnilen	1604. çözün-
1575. çalıştırıl-	1590. çerçevelen-	1605. çürütül-
1576. çalkan-	1591. çevril-	1606. çarpıl-(mec)
1577. çarpıl- (1)	1592. çeyizlen-	1607. çekil-
1578. çarpışıl-	1593. çeyreklen-	1608. çekin-
1579. çarpıtıl-	1594. çıkarıl-	1609. çıkılan-
1580. çatallan-	1595. çıkıl-	1710. çıplan-
1581. çatıl-	1596. çırpıl-	1711. çillen-
1582. çatışıl-	1597. çitlatıl-	1712. çivilen- (meç)
1583. çavlan-	1598. çimdiklen-	1713. çöğün-
1584. çekil-(1)	1599. çimlen-	1714. çözün
		1715. çullan-

D

1716. dağıtıl-	1733- depolan-	1750. doldurul-
1717. daldırıl	1734- deril-	1751. dolaşıl-
1718. damgalan-	1735- derlen-	1752. dosyalan-
1719. damıtıl-	1736- destelen-	1753. doyul-
1720. damlatıl-	1737- devredil-	1754. dökül-
1721. danışıl-	1738- devril-	1755. dönül-
1722. daraltıl-	1739- devşiril-	1756. döşetil-
1723. dayanıl-	1740- didiklen-	1767. dövül-
1724. defnedil-	1741- dikil-	1758. duyurul-
1725. değerlendiril-	1742- dilin-	1759. düğmelen-
1726. değiştiril-	1743- dipçiklen-	1760. düğümlen-
1727. delin-	1744- dişlen-	1761. dürtül-
1728. denen-	1745- dizil-	1762. dürül-
1729. denetlen-	1746- doğran-	1763. düşürül-
1730. dengelen-	1747- dokunul-	1764. düzenlen-
1731. den-	1748- dolandırıl-	1765. düzlen-
1732. denil-	1749- dolaşıl-	1766. düzül-

E

1767. edil-	1774. elen-	1781. esaslan-
1768. efsaneleştiril-	1775. ellen-	1782. esirgen-
1769. eğil-	1776. emil-	1783. eksitil-
1770. eğitil-	1777. engellen-	1784. eşil-
1771. eğlenil-	1778. enselen-	1785. eşitlen-
1772. eğril-	1779. eritil-	1786. evcilleştiril-
1773. ekil-	1780. ertelen-	1787. evlendiril-
		1788. eyerlen-

F

1789. fırlatıl-	1791. fislan-	1793. fişlen-
1790. fisıldan-	1792. fişkirtıl-	1794. fiyatlan-

G

1795. gagalan-	1818. genelleştiril-	1831. görül-
1796. galvanizlen-	1819. gerdiril-	1832. görüştürül-
1797. gammazlan-	1820. gevşetil-	1833. gösteril-
1798. gebertil-	1821. gezdiril-	1834- götürül-
1799. gebrelen-	1822. gezil-	1835- gözetlen-
1800. geçiril-	1823. gideril-	1836- gözlen-
1811. geciktiril-	1824. girişil-	1837- gübrelen-
1812. gecik-	1825. giydiril-	1838- güdül-
1813. geçinil-	1826. giyil-	1839- gümrüklen-
1814. geçiril-	1827. göçürül-	1840- gümüşlen-
1815. geçirtil-	1828. göllen-	1841- güreşil-
1816. geliştiril-	1829. gönderil-	1842- güvenil
1817. gençleştiril-	1830. görevlendiril-	1843- güzelleştiril-

H

1844. hallolun-	1848. harmanlan-	1852. havuzlan-
1845. hançerlen-	1849. hasırlan-	1853. helmelen-
1846. hapsedil-	1850. haşlan-	1854. hesaplan-
1847. harcan-	1851. havlan-	

I

1855. ıhtırıl-	1858. ıslatıl-	1860. ışıktandırıl-
1856. ısırıl-	1859. ıslıklan-	1861. ışınlan-
1857. ısıtıl-		

i

1862. içil-	1873. imrenil-	1884. ispatlan-
1863. içiril-	1874. imzalan-	1885. istiflen-
1864. iğnelen-	1875. inandırıl-	1886. işaretlen-
1865. ilaçlan-	1876. inanıl	1887. işitil-
1866. iletil-	1877. incelen-	1888. işlen-
1867. iliklen-	1878. incitil-	1889. işletil-
1868. ilişil-	1879. indirgen-	1890. itelen-
1869. iliştiril-	1880. indiril-	1891. itil-
1870. ilmiklen-	1881. ipliklen-	1892. izlen-
1871. iltihaplan-	1882. irilen-	1893. izletil-
1872. imgelen-	1883. islen-	

K

1894. kaçıl-	1900. kamçılan-	1906. karıştırıl-
1895. kaçırıl-	1901. kamulaştırıl-	1907. karıştırıl-
1896. kadastrolan-	1902. kandırıl-	1908. karşılan-
1897. kağıtlan-	1903. kangallan-	1909. karşılaştırıl-
1898. kolaylan-	1904. kanıtlan-	1910. katıl (I)-
1899. kalburlan-	1905. karışıl-	1911. katlan -1

1912. kavranıl-	1930. kırıl-	1947. kolonyalan-
1913. kavran-	1931. kırkıl-	1948. koltuklan-
1914. kavrul-	1931. kırpıl-	1949. konul-
1915. kaydedil-	1932. kısaltıl-	1950. koparıl-
1916. kaydırıl-	1933. kıskanıl-	1951. korkul-
1917. kayırıl-	1934. kıstırıl-	1952. koşul-
1918. kaynatıl-	1935. kıvrıl-	1953. kotarıl-
1919. kazıl-	1936. kıvrımlan-	1954. kovul-
1920. kelepçelen-	1937. kıyıl-	1955. kucaklan-
1921. kemiril-	1938. kızartıl-	1956. kullanıl-
1922. kertil-	1939 kızdırıl-	1957. kurcalan-
1923. keseklen-	1940. kızıl-	1958. kurşunlan-
1924. kesil 1-	1941. kiralan-	1959. kurtarıl-
1925. kestiril-	1942. klorlan-	1960. kurulan-
1926. keşfedil-	1943. koğalan-	1961. kurutul-
1927. kınan-	1944. koğul-	1962. kuşanıl-
1928. kırbaçlan-	1945. kolalan-	1963. kuşatıl-
1929. kırçılın-	1946. kolaylan-	1964. kutlan-

M

1965. macunlan-	1970. mıknatıslan-	1975. muştulan-
1966. maskelen-	1971. mincıklan-	1976. mühürlen-
1967. mayınlan-	1972. mimlen-	1977. mürekkeplen-
1968. men edil-	1973. morfinlen-	
1969. men olun-	1974. mumlan-	

N

1978. naftalinlen-	1982. nemlen-	1986. nodullan-
1979. nakledil-	1983. neşredil-	1987. numaralan-
1980. nallan-	1984. neticelen-	
1981. nasırlan-	1985. nitelendiril-	

O

1988. obartıl-	1994. onan-	2000. oylan-
1989. oklan-	1995. onaylan-	2001. oynan-
1990. oksitlen-	1996. oturtul-	2002. oynatıl-
1991. okşan-	1997. oturul-	2003. oyulgalan-
1992. okutul-	1998. ovalan-	
1993. olun-	1999. ovul-	

Ö

2004. ödün-	2011. ön görül	2018. özenil-
2005. ödevlendir-	2012. önlen-	2019. özetlen-
2006. öğrenil-	2013. öpül-	2020. özlen-
2007. öğretil-	2014. öğütlendiril-	2021. özümlen-
2008. ölçül-	2015. örneklen-	2022. özüksen-
2009. ölün-	2016. örtül-	
2010. önemsen-	2017. övül-	

P

2023. pahalan-	2030. peçelen-	2037. ponzolan-
2024. paketlen-	2031. perçinlen-	2038. posalan-
2025. pamuklan-	2032. perdelen-	2039. postalan-
2026. parazitlen-	2033. pıhtılan-	2040. potlan-
2027. paspaslan-	2034. pişiril-	2041. preslen-
2028. pataklan-	2035. pohpohlan-	2042. pullan- 1
2029. paylan-	2036. polarıl-	2043. püskürtül-

R

2044. raptiyelen-	2046. rendelen	2047. renklen-
2045. reddolun-		

S

2046. saçalan-	2063. savsaklan-	2081. sındırıl-
2047. saçıl- (1)	2064. savunul-	2082. sınırlan-
2048. sağıl-	2065. sayıl-	2083. sıralan-2
2049- sağlan-	2066. seçil-	2084. sırlan-
2050- sahnelen-	2067. selamlan-	2085. sıvan-I
2051- saklanıl-	2068. sepetlen-	2086. sıvın-
2052- salın- 2	2069. sergilen-	2087. sıyrıl-
2053. sandıklan-	2070. serilen-	2088. sızıldan-
2054. sansürlen-	2071. serpil- (1)	2089. silin-
2055. sapıl-	2072. sevil-	2090. sindiril-
2056. saplan- (1)	2073. seyretıl-	2091. soğutul-
2057. saptırıl-	2074. sezıl-	2092- sokul- (1)
2058. sarıl- (1)	2075. sığınıl-	2093- sonuçlan-
2059. sarmalan-	2076. sıkılan-	2094. soyul-
2060. sarsıl- (1)	2077. sıkıl- (1)	2095. söğül-
2061. sataşıl-	2078. sıkıştırıl-	2096. sököl-
2062. satıl-	2079. sıklaştırıl-	2097. söndüröl-
2062. savıl-	2080. sınan-	2098. sövöl-
		2099. söylenil-
		2100. sürtöl-
		2101. süröl-
		2102. süzöl-

Ş

2103. şekillen-	2105. şımartıl-	2107. şişiril
2104. şenlendiril-	2106. şişelen-	2108. şişlen-

T

2109. talaşlan-	2120. tembihlen-	2131. tırpalan-
2110. tamamlan-	2121. temizlen-3	2132. tokaçlan-
2111. tanelen-	2122. teşkilatlandırıl-	2133. toplamıl-
2112. tanıl-	2123. teyellen-	2134. toplan-
2113. tanımlan-	2124. tezgahlan-	2135. toplatıl-
2114. tanıtlan-	2125. tıkan- (1)	2136. tutuklan-
2115. tapışlan-	2126. tıkıl-	2137. tutul-
2116. tarazlan-	2127. tıpalan-	2138. tuzlan-
2117. tartaklan-	2128. tırmalan-	2139. tükürüklen-
2118. tasarlan-	2129. tırmıklan-	2140- tütsülen-
2119. taşlan-	2130. tırnaklan-	

U

2141. ucuzlatıl-	2147. unul-	2152. uygulan-
2142. uğran-	2148. unutul-	2153. uyul-
2143. uğraşıl-	2149. usanıl-	2154. uyutul-
2144. uğurlan-	2150. uyarlan-	2155. uzaklaştırıl-
2145. ulan-	2151. uydurul-	2156. uzlaşıl-
2146. umul-		

Ü

2157. üflen-	2159. üretil-	2161. ütülen-
2158. ünlen- I	2160. üstelen-	2162. üzengilen-

V

2163. varaklan-	2165. vergilendiril-	2167. vidalan-
2164. vazgeçil-	2166. verniklen-	2168. vurul- l

Y

2169. yadırgan	2191. yassıl	2213. yinelen-
2170. yağdırıl-	2192. yaşanı-	2214. yoğrul-
2171. yağmalan-	2193. yatıl-	2215. yoklan-
2172. yakalan-	2194. yatırıl-	2216. yollan- (1)
2173. yaklaşıl-	2195. yavaşlatıl-	2217. yolun-
2174. yalanlan-	2196. yayıl- (1)	2218. yontul-
2175. yalvarıl-	2197. yayımlan-	2219. yonul-
2176. yamalan-	2198. yazıl-	2220. yorul-
2177. yamrul-	2199. yediril-	2221. yorumlan-
2178. yanaşıl-	2200. yeğlen-	2222. yönetil-
2179. yanıtlandırıl-	2201. yenilen-	2223. yönetil-
2180. yanıtlan-	2202. yenil- (1)	2224. yumruklan-
2181. yapıl-	2203. yen- (II)	2225. yumrulan-
2182. yapıştırıl-	2204. yeril-	2226. yumuşatıl-
2183. yaptırıl-	2205. yerleştiril-	2227. yutturul-
2184. yaralan-	2206. yetişil-	2228. yutul-
2185. yaratıl-	2207. yetiştiril-	2229. yüceltil-
2186. yargılan-	2208. yığıl-	2230. yüklen- (1)
2187. yarılan-	2209. yıkıl-(II)	2231. yürün-
2188. yarıl-	2210. yıktırıl-	2232. yürütül-
2189. yasaklan-	2211. yıldırıl-	2233. yüzdürül-
2190. yasalaştırıl-	2212. yıpran- (II)	2234. yüzül

Z

2235. zarflan-	2238. zımparalan-	2240. ziftlen- (1)
2236. zırhlan-	2239. zıpkınlan-	2241. zorlan-
2237. zımbalan-		

Dönüştü Çatılı Fiiller**A**

2242. aban-	2253. aklan- (2)	2264. asılan-
2243. acılan-	2254. aksilen-	2265. asıl- (2)
2244. adaklan-	2255. alakalan-	2266. aşın-
2245. addolun-	2256. alazlan- (2)	2267. ateşten- (3)
2246. adlan-	2257. aldani-	2268. atlı (2)
2247. ağalan-	2258. alevlen- (2)	2269. atlan- (I)
2248. ağdalan-	2259. alın- (2)	2270. avun-
2249. ağıllan-	2260. aran- (4)	2271. ayaklan-
2250. ağın-	2261. arın-	2272. ayazlan-
2251. ağırşaklan-	2262. arlan-	2273. aydınlan-
2252. akıllan-	2263. arsızlan-	

B

2274. bağlan- (2)	2282. beneklen-	2290. boklan-
2275. bakın-	2283. berkin-	2291. borçlan-
2276. ballan-	2284. beslen- (1)	2292. boşan-
2277. barın-	2285. bezen- (2)	2293. boyan- (2)
2278. bayıl-	2286. bıyıklan-	2294. bulun-
2279. baylan- (hlk)	2287. bilgilen-	2295. bükül-
2280. beğen-	2288. bilinçlen-	2296. bürün-
2281. belen-	2289. bitlen-	2297. büyüklen-
		2298. büzül-

C

2299. canlan-	2302. cezbelen-	2304. cinlen-
2300. celallen-	2303. cilvelen-	2305. cüretlen-
2301. cemilen-		

D

2306. dadan-	2313. dırlan-	2320. doğrul-
2307. dağlan-	2314. dikil- (3)	2321. dokun-
2308. dayan-	2315. dilen-	2322. donan-
2309. dehşetlen-	2316. dinlen-	2323. doyun-
2310. demlen-	2317. diril-	2324. dökül-(mec)
2311. depren-	2318. dişlen-(mec)	2325. dövün
2312. derlen-	2319. dizil- (2)	2326. duldalan-
		2327. dumanlan-
		2328. durul-
		2329. duygulan-
		2330. düşün-

E

2331. edeplen-	2337. eğlen-	2343. eşelen-
2332. edin-	2338. elektriklen-	2344. eşin-
2333. efelen-	2339. erginlen-	2345. etkilen-
2334. efkarlan-	2340. erkeklen-	2346. etlen-
2335. eğil- 2 (mec)	2341. eseflen-	2347. evhamlan-
2336. eğin-	2342. esinlen-	2348. evinlen-

F

2349. faydalan-

2351. fırlıdan-

2351. filizlen-

2350. ferahlan-

G

2352. gayretlen-

2357. giyin-

2362. görün-

2353. geril-

2358. gizlen-

2363. göyün-

2354. gerin-

2359. göbeklen-

2364. gururlan-

2355. gezin-

2360. gölgelen-

2365. güçlen-

2356. gıcıklan-

2361. gönüllən-

2366. güçsün-

2367. güvelen-

H

2368. halelen-

2376. havalan-

2384. hiddetlen-

2369. halkalan-

2377. hayıflan-

2385. hislen-

2370. hallen-

2378. heyecanlan-

2386. homurdan-

2371. hareketlen-

2379. heveslen-

2387. horozlan-

2372. harelen-

2380. heyecanlan-

2388. hoşlan-

2373. hasetlen-

2381. hırslan-

2389. huylan-

2374. hastalan-

2382. hışımlan-

2390. hüzünlen-

2375. hatırlan-

2383. hızlan-

I

2391. ıkın-

2393. ırgan-

2394. ısın-

2392. ımızgan-

İ

2395. içlen-	2399. imren-	2403. iştahlen
2396. iğren-	2400. incin-	2404. itlen-
2397. ikirciklen-	2401. irkil-	2405. ivedilen-
2398. ilgilen-	2402. işkillen-	

K

2406. kabullen-	2424. kaygılan-	2472. kinlen-
2407. kahırlan-	2425. kazın-	2473. kocal-
2408. kalkın-	2426. kederlen-	2474. koçlan-
2409. kanatlan-	2427. kepeklen-	2475. kokorozlan-
2410. kanıklan-	2428. kertil-	2476. korun-
2411. kanlan-	2429. keselen-	2477. koşullah-
2412. kapaklan-	2430. kesil- (2)	2478. koyul-
2413. kapan-	2431. kesken-	2479. köpeklen-
2414. kapılan-	2432. keyiflen-	2480. kötülen-
2415. kapıl-	2433. kımlan-	2481. kullan-
2416. karıncalan-	2434. kıpırdan-	2782. kurtul-
2417. kasıl-	2435. kırıl-(mec)	2483. kurulan- (2)
2418. kasın-	2436. kırın-	2484. kurumlan-
2419. kaşarlan-	2467. kırklan-	2485. kuşan-
2420. kaşın-	2468. kısın-	2486. kuşkulan-
2421. katıl- (II)	2469. kıvan-	2487. kuvvetlen-
2422. katlan- (2)	2470 kıvrıl- (3)	2488. kümelen-
2423. kavlan-	2471. kibirlen-	2489. küşümlen

M

2490. mağrurlan-	2494. mırırdan-	2497. mızımızlan-
2491. marazlan-	2495. mızıklan-	2498. mutlulan-
2492. meraklan-	2496. mızırdan-	2499. müjdelen-
2493. mevzilen-		

N

2500. nazlan-	2503. nikahlan-	2505. niyetlen-
2501. nefeslen-	2504. nişanlan-	2506. nurlan-
2502. neşelen-		

O

2507. ovun-	2509. oyulgalan-	2510. oyulgan-
2508. oyalan-		

Ö

2511. öfkelen-	2514. örgütlen-	2516. övün-
2512. öğün-	2515. örtün-	2517. öykün-
2513. ölçün-		

P

1518. paklan-	2521. pullan- (2)	2523. pürçeklen-
2519. parçalan-	2522. pusatlan-	2524. pürtüklen-
2520. pirelen-		

R

2525. rahatsızlan-

2526. rimellen-

2527. rüzgarlan-

S

2528. sabunlan-

2544. sıkıl- (2)

2563. soluklan-

2529. saçıl- (2)

2545. sınıflan-

2564. somurdan-

2530. sakallan-

2546. sıralan- (1)

2565. soyun-

2531. sakın-

2547. sıvan- (II)

2566. söylen-

2532. saklan-

2548. sızman-

2567. suçlan-

2533. salın- (1)

2549. siftin-

2568. süratlen-

2534. sallan-

2550. silahlan-

2569. sürmelen-

2535. saplan-(mec)

2551. silahsızlan-

2570. sürtün-

2536. sarıl- (3)

2552. sinirlen-

2571. sürün-

2537. sarın-

2553. siperlen-

2572. sütlen-

2538. savul-

2554. sirkelen-

2573. süzül- (5)

2539. savun-

2558. sislen-

2540. serpil-(2)

2559. sivril-

2541. seslen-

2560. soğul-

2542. sevdalan-

2561. sokran-

2543. sevin-

2562. sokul- (2)

Ş

2574. şahlan-

2577. şerbetlen-

2579- şişin-

2575. şartlan-

2578. şimşeklen-

2580. şüphelen-

2576. şenlen-

T

2581. tabakalan-	2594. telaşlan-	2607. toparlan-
2582. tabaklan-	2595. tellen- (1)	2608. toplan- (2)
2583. taçlan-	2596. temizlen- (1)	2609. torbalan-
2584. taharetlen-	2597. tepren-	2610. torbalan-
2585. talazlan-	2598. terslen-	2611. tortulan-
2586. tanın-	2599. teşkilatlan-	2612. tozlan-
2587. tapın-	2600. tıkan- (2)	2613. tökezlen-
2588. taran-	2601. tıkın-	2614. törpülen-
2589. tasalan-	2602. tiksın-	2615. tutun-
2590. taşın-	2603. tirfillen-	
2591. tatlan-	2604. tiritlen-	
2592. tazelen-	2605. titizlen	
2593. tekerlen-	2606. tomurcuklan-	

U

2616. uçlan-	2620. uslan-	2623. uzaklan-
2617. ufalan-	2621. utan-	2624. uzan-
2618. umutlan-	2622. uyun	
2619. usan-		

Ü

2625. ümitlen	2627. üstlen	2628. üşen
2626. ünlen		

V

2629. vasıflan-	2631. vurul- (II)	2632. vurun-
2630. vızıldan-		

Y

2633. yadsın-	2651. yazıklan-	2669. yolun- (mec.)
2634. yağlan- (2)	2652. yelesen-	2700. yorul- (I)
2635. yakamozlan-	2653. yellen-	2701. yosunlan-
2636. yakın-	2654. yelpazelen-	2702. yumaklan-
2637. yaldızlan-	2655. yemlen-	2703. yumul-
2638. yaltaklan-	2656. yenil-	2704. yun-
2639. yaman-	2657. yenil- (II)	2705. yuvarlan- (mec)
2640. yangılan-	2658. yerin-	2706. yükseltgen-
2641. yapın-	2659. yeşillen-	2707. yükümlen-
2642. yapraklan-	2660. yığıl- (2)	2708. yükün-
2643. yaran-	2661. yıkan- (2)	2709. yüreklen-
2644. yararlan-	2662. yıkıl- (mec)	2710. yüzlen-
2645. yaslan-	2663. yıllan-	
2646. yassılan-	2664. yıpran-	
2647. yaşlan-	2665. yırtıl- (mec.)	
2648. yaşmaklan-	2666. yiğitlen-	
2649. yayıl- (7)	2667. yoksun-	
2650. yaylan-	2668. yollan- (II)	

Z

2711. zıkkımlan-	2713. zıtlan-	2715. ziftlen- (III)
2712. zırıldan	2714. ziftin-	2716. zümrütlen-

İsteş Çatılı Fiiller

A

2717. abideleş-	2727. aksileş-	2737. araplaş-
2718. acarlaş-	2728. alaturkalaş-	2738. arıklaş-
2719. acayipleş-	2729. alıklaş-	2739. arılaş-
2720. acılaş-	2730. alış-	2740. arsızlaş-
2721. ağdalaş-	2731. andırış-	2741. arabileş-
2722. ağırlaş-	2732. anılaş-	2742. asileş-
2723. ağızlaş-	2733. anıtlaş-	2743. asrileş-
2724. ağlaş-	2734. anlaş-	2744. atış-
2725. ahitleş-	2735. apış-	2745. avareleş-
2726. ahmaklaş-	2736. aptallaş-	2746. ayrılş-
		2747. ayrılış-
		2748. ayrış-

B

2749. babacanlaş-	2761. bayağılaş-	2773. billurılaş-
2750. bağdaş-	2762. bayırlaş-	2774. biniş-
2751. bağımsızlaş-	2763. bebekleş-	2775. bireyselleş-
2752. bağlaş-	2764. becelleş-	2776. birleş-
2753. bağırış-	2765. belirginleş-	2777. bitiş-
2754. bakırlaş-	2766. bencilleş-	2778. boğuş-
2755. bakış-	2767. bengileş-	2779. bozuş-
2756. barbarlaş-	2768. benzeş-	2780. bulaş-
2757. barış-	2769. beyazlaş-	2781. buluş-
2758. barizleş-	2770. bezginleş-	2782. buruklaş-
2759. basitleş-	2771. biçimsizleş-	2783. buruş-
2760. batılılaş-	2772. bildirış-	2784. bütünleş-
		2785. büzüş-

C

2786. cadolozlaş-	2789. cebelleş-	2792. cılızlaş-
2787. cadılaş-	2790. cemaatleş-	2793. cılıklaş-
2788. cansızlaş-	2791. cenkleş-	

C

2794. çabuklaş-	2805. çarpış-	2816. çıplaklaş-
2795. çağcıllaş-	2806. çatış-	2817. çırpış-
2796. çağdaşlaş-	2807. çekingenleş-	2818. çiftleş-
2797. çağrış-	2808. çekiş-	2819. çiftleş-
2798. çakış-	2809. çelikleş-	2820. çiğleş-
2799. çalış-	2810. çeneleş-	2821. çipilleş-
2800. çapkınlaş-	2811. çeteleş-	2822. çitiş-
2801. çapraşıklaş-	2812. çetinleş-	2823. çizgileş-
2802. çapraş-	2813. çetrefilleş-	2824. çölleş-
2803. çaprazlaş-	2814. çığrış-	2825. çözümüş-
2804. çarpıklaş-	2815. çılgınlaş-	2826. çukurlaş-

D

2827. dalaş-	2837. depres-	2847. dirileş-
2828. dalgınlaş-	2838. derinleş-	2848. dişileş-
2829. dalkavuklaş-	2839. dermansızlaş-	2849. doğurganlaş-
2830. darlaş-	2840. dertleş-	2850. doluş-
2831. davalaş-	2841. devleş-	2851. domuzlaş-
2832. dayanış-	2842. didiş-	2852. donuklaş-
2833. değirmileş-	2843. dilleş-	2853. doyuş-
2834. demirleş-	2844. dinçleş-	2857. dönüş-
2835. denkleş-	2845. dinginleş-	2855. dövüş-
2836. densizleş-	2846. dire-	2856. düzleş-

E

2857. edebileş-	2863. ekleş-	2869. eskileş-
2858. eblehleş-	2864. elleş-	2870. esmerleş-
2859. edepsizleş-	2865. erginleş-	2871. eşleş-
2860. efsaneleş-	2866. eriş-	2872. etkileş-
2861. eğleş-	2867. erkekleş-	2873. etkisizleş-
2862. ehlileş-	2868. esenleş-	2874. evrenselleş-

F

2875. fakirleş-	2880. fettanlaş-	2885. formülleş-
2876. farklılaş-	2881. fıkırdaş-	2886. fosilleş-
2877. fazlalaş-	2882. fısıldaş-	2887. Fransızlaş-
2878. fenalaş-	2883. filozoflaş-	2888. frankleş-
2879. fersizleş-	2884. fingirdeş-	

G

2889. gargalaş-	2897. gençleş-	2905. güçleş-
2890. garipleş-	2898. genelleş-	2906. güdükleş-
2891. garplılaş-	2899. genleş-	2907. gülüş-
2892. gavurlaş-	2900. gerçekleş-	2908. güncelleş-
2893. geçersizleş-	2901. gerginleş-	2909. gürbüzleş-
2894. geçimsizleş-	2902. göçebeleş-	2910. gürleş-
2895. geçiş-	2903. görüş-	2911. güzelleş-
2896. geliş-	2904. gruplaş-	

H

2912. haberleş-	2920. haşınleş-	2928. hırıldeş-
2913. hafifleş-	2921. hayırlaş-	2929. hıyarlaş-
2914. hainleş-	2922. haykırış-	2930. hinleş-
2915. haklaş-	2923. haylazlaş-	2931. hizipleş-
2916. hantallaş-	2924. hayvanlaş-	2932. holdingleş-
2917. hamurlaş-	2925. helalles-	2933. hoşlaş-
2918. haramlaş-	2926. helezonlaş-	2934. hödükleş-
2919. haşarılaş-	2927. hırçınlaş-	2935. Hristiyanlaş-
		2936. huysuzlaş-

İ

2937. iddialaş-	2943. iliş-	2949. irileş-
2938. ifritleş-	2944. ilkeleş-	2950. İslâmlaş-
2939. ihtisaslaş-	2945. imkânsızlaş-	2951. itleş-
2940. ilahlaş-	2946. inatlaş-	2952. ivedileş-
2941. iletiş-	2947. insancıllaş-	2953. iyileş-
2942. ilginçleş-	2948. insanlaş-	

K

2954. kabadayılaş-	2984. kavgalaş-	3014. kibarlaş-
2955. kabuklaş-	2985. kavlaş-	3015. kireçleş-
2956. kaçış-	2986. kavramlaş-	3016. kistleş-
2957. kakış-	2987. kavuş-	3017. klişeleş-
2958. kalabalıklaş-	2988. kaynaş-	3018. koflaş-
2959. kalenderleş-	2989. kaypaklaş-	3019. koklaş-
2960. kalınlaş-	2990. keçeleş-	3020. kokuş-
2961. kalıplaş-	2991. keçileş-	3021. kolaylaş-
2962. kalkerleş-	2992. kekemeleş-	3022. komikleş-
2963. kalkış-	2993. kelleş-	3023. koşuş-
2964. kamburlaş-	2994. kemikleş-	3024. koyulaş-
2965. kamusallaş-	2995. kentleş-	3025. kökleş-
2966. kandilleş-	2996. kerpiçleş-	3026. kömürleş-
2967. kangreleş-	2997. kesinleş-	3027. köpekleş-
2968. kanserleş-	2998. kesiş-	3028. kötümserleş-
2969. kansızlaş-	2999. keskinleş-	3029. kucaklaş-
2970. kanunlaş-	3000. kesikleş-	3030. kurallaş-
2971. kapış-	3001. kılıbıklaş-	3031. kurşunlaş-
2972. karamsarlaş-	3002. kılıksızlaş-	3032. kurtlaş-
2973. kararlaş-	3003. kıpırdaş-	3033. kurumlaş-
2974. karbonlaş-	3004. kıraçlaş-	3034. kutsallaş-
2975. karılaş-	3005. kırış-	3035. kutuplaş-
2976. karış-	3006. kırılaş-	3036. kuzulaş-
2977. karşılaş-	3007. kısırlaş-	3037. külçeleş-
2978. karşıtlaş-	3008. kıtlaş-	3038. kümeleş-
2979. kartelleş-	3009. kıvırcıklaş-	3039. küstahlaş-
2980. kartlaş-	3010. kıyaklaş-	3040. küsüş-
2981. katılaş-	3011. kıyış-	3041. kütleş-
2982. katırılş-	3012. kızıllaş-	3042. kütükleş-
2983. katileş-	3013. kızış-	

L

3043. laçkalaş- 3045. liberalleş-
3044. lâubalileş- 3046. loşlaş-

M

3047. maddeleş- 3056. maymunlaş- 3065. modalaş-
3048. maddileş- 3057. medenileş- 3066. modernleş-
3049. mahallileş- 3058. melezleş- 3067. morlaş-
3050. mahmurlaş- 3059. merhabalaş- 3068. moruklaş-
3051. makineleş- 3060. merhabalaş- 3069. mumlaş-
3052. mantarlaş- 3061. merkezileş- 3070. mumyalaş-
3053. maskaralaş- 3062. meşrulaş- 3071. mutsuzlaş-
3054. matlaş- 3063. millileş- 3072. müstehçenleş-
3055. mavileş- 3064. miskinleş- 3073. müzminleş-

N

3074. nasırlaş- 3077. neftileş- 3080. nöbetleş-
3075. nazikleş- 3078. nesnelleş- 3081. nötrleş-
3076. neftileş- 3079. normalleş-

O

3082. oburlaş- 3086. oluklaş- 3090. ormanlaş-
3083. odunlaş- 3087. oluş- 3091. ortaklaş-
3084. olağanlaş- 3088. oraklaş- 3092. otomatikleş-
3085. olgunlaş- 3089. organlaş- 3093. oynaş-

P

3094. pahalılaş- 3100. pekleş- 3106. peynirleş-
3095. palazlaş- 3101. peltekleş- 3107. pıhtılaş-
3096. parlaklaş- 3102. pembeleş- 3108. pısırıklaş-
3097. paslaş- 3103. perçinleş- 3109. piçleş-
3098. paylaş- 3104. pesleş- 3110. putlaş-
3099. pekiş- 3105. pestilleş-

R

3111. rahatsızlaş-	3113. rastlaş-	3115. robotlaş-
3112. randevulaş-	3114. resimleş-	3116. Rumlaş-
		3117. Ruslaş-

S

3118. sabunlaş-	3141. semeleş-	3164. sinsileş-
3119. sadeleş-	3142. semizleş-	3165. sirkeleş-
3120. sağırlaş-	3143. sendikalaş-	3166. sistemleş-
3121. saflaş-	3144. senetleş-	3167. siviş-
3122. sahileş-	3145. serinleş-	3168. siyahlaş-
3123. sakarlaş-	3146. serserileş-	3169. soğuklaş-
3124. sakızlaş-	3147. sertleş-	3170. soğuş-
3125. sakınleş-	3148. sessizleş-	3171. soluklaş-
3126. salgınlaş-	3149. sevimlileş-	3172. somutlaş-
3127. samimileş-	3150. sevimsizleş-	3173. sonsuzlaş-
3128. sanayileş-	3151. seviş-	3174. soruş-
3129. sapıklaş-	3152. seyrekleş-	3175. sömürgeleş-
3130. sarhoşlaş-	3153. sıcaklaş-	3176. sövüş-
3131. sarılaş-	3154. sığış-	3177. söyleş-
3132. sarılış-	3155. sığlaş-	3178. sözleş-
3133. sarmaş-	3156. sıkış-	3179. standartlaş-
3134. sarplaş-	3157. sıklaş-	3180. sucuklaş-
3135. sataş-	3158. sınıflaş-	3181. sululaş-
3136. savuş-	3159. sırnaş-	3182. süflileş-
3137. saydamlaş-	3160. sıskalaş-	3183. sümsükleş-
3138. sayış-	3161. sıvaş-	3184. süngüleş-
3139. seçkinleş-	3162. sıvış-	3185. süregenleş-
3140. selamlaş-	3163. silikleş-	3186. sürtüş-

S

3187. şartlaş-	3189. şeffaflaş-	3191. şıklaş-
3188. şaşkınlaş-	3190. şekerleş-	

T

3192. tabiileş-	3202. telefonlaş-	3212. tokuş-
3193. tabulaş-	3203. tepiş-	3213. tombullaş-
3194. tahtalaş-	3204. terbiyesizleş-	3214. toplaş-
3195. tanış-	3205. tersleş-	3215. toplumlaş-
3196. tanrılaş-	3206. tetikleş-	3216. tortulaş-
3197. taşlaş-	3207. tiritleş-	3217. tortullaş-
3198. tatlılaş-	3208. tirşeleş-	3218. tozlaş-
3199. tatsızlaş-	3209. titizleş-	3219. tuhaflaş-
3200. tazeleş-	3210. titreş-	3220. tutuş-
3201. tekelleş	3211. tokalaş-	

U

3221. uçuklaş-	3225. ustalaş-	3229. uyuzlaş-
3222. uçuş-	3226. uydulaş-	3230. uzlaş-
3223. uğraş-	3227. uysallaş-	3231. uzmanlaş-
3224. ulaş-	3228. uyuş-	

Ü

3232. üçleş-	3234. ürüş-	3236. üşüş-
3233. ürkekleş-	3235. üstünleş-	

V

3237. vahşileş-	3239. vedalaş-
3238. varsıllaş-	3240. vıcırdaş-

Y

3241. yabancılaş-	3254. yatış-	3267. yığış-
3242. yabanıllaş-	3255. yatkınlaş-	3268. yılış-
3243. yabanileş-	3256. yavanlaş-	3269. yobazlaş-
3244. yağılaş-	3257. yavuzlaş-	3270. yoğunlaş-
3245. yakınlaş-	3258. yaygınlaş-	3271. yoksullaş-
3246. yakış-	3259. yayvanlaş-	3272. yozlaş-
3247. yalınlaş-	3260. yazış-	3273. yöreselleş-
3248. yalnızlaş-	3261. yeniş-	3274. yumruklaş-
3249. yapış-	3262. yerleş-	3275. yumuklaş-
3250. yaramazlaş-	3263. yerlileş-	3276. yuvarlaklaş-
3251. yaraş-	3264. yetiş-	3277. yüzleş-
3252. yardımlaş-	3265. yetkinleş-	3278. yüzsüzleş-
3253. yasalaş-	3266. yığılış-	

Z

3279. zebunlaş-	3281. zindeleş-	3283. ziyadeleş-
3280. zıtlaş-	3282. zirzoplaş-	3284. zorlaş-
		3285. züppeleş-

Ettirgen Çatılı Fiiller**A**

3286. açıklat-	3290. aralat-	3294. aşır-
3287. algılat-	3291. arat-	3295. attır-
3288. anımsat-	3292. astır-	3296. ayarlat-
3289. anlat-	3293. aşıl-	3297. ayır-

B

3298. badanalat-	3305. berkit-	3342. boyat-
3299. bağışlat-	3306. beslet-	3343. boynuzlat-
3300. bağlat-	3307. biçtir-	3344. bozdur-
3301. beğendir-	3308. bilet-	3345. bozdurt-
3302. beklet-	3309. boğazlat-	3346. budat-
3303. belert-	3340. boğdur-	3347. бүктүр-
3304. benimset-	3341. boşat-	3348. бүтүнlet-
		3349. бүздүр-

C

3350. camlat-	3352. cırlat-	3354. ciltlet-
3351. cırlat-	3353. cilalat-	3355. coplat-

C

3356. çağırt-	3360. çarpıtır-	3364. çığnet-
3357. çalkalat-	3361. çarşaflat-	3365. çivilet-
3358. çamurlat-	3362. çektir-	3366. çizdir-
3359. çapalat-	3363. çırptır-	3367. çözdür-
		3368. çuvallat-

D

3369. dağlat-	3375. dinlet-	3381. dövdürt-
3370. damgalat-	3376. dişlet-	3382. duyur-
3371. dayat-	3377. doğrat-	3383. dürt-
3372. demetlet-	3378. döktür-	3384. düşür-
3373. diktir-	3379. döşet-	3385. düzlet-
3374. diktirt-	3380. dövdür-	

E

3386. eđdir-	3389. eđrit-	3342. emdir-
3387. eğir-	3340. eklet-	3343. emzirt-
3388. eđirt-	3341. ektir-	3344. eřtir-
		3345. ettir-

F

3346. fıřalat-	3348. fışırdat
3347. fırlat-	3349. fokurdat-

G

3350. geđir-	3354. giydir-	3358. gđstert-
3351. geđirt-	3355. gđđürt-	3359. gđtürt-
3352. gerdir-	3356. gđrdert-	3360. gđzetlet-
3353. getirt-	3357. gđrdürt-	3361. gđzettir-
		3362. gümüşlet-

H

3363. hařlat-	3365. hazırlat-
3364. hatırlat-	3366. hissettir-

I

3367. ısırt-	3368. ıslat-	3369. ışıldat-
--------------	--------------	----------------

i

3370. içir-	3373. ikilet-	3376. istet-
3371. içit-	3374. imzalat-	3377. iřet-
3372. içirt-	3375. indirt-	3378. ittir-
		3379. izlet-

K

3380. kabart-	3392. kavurt-	3344. kırptır-
3381. kalaylat-	3393. kaydettir-	3345. kıskandır-
3382. kalburlat-	3394. kaydır-	3346. kıstır-
3383. kaldırt-	3395. kayırt-	3347. kıvırt-
3384. kamçılata-	3396. kazdır-	3348. koğdur-
3385. kanırt-	3397. keselet-	3349. koklat-
3386. kapat-	3398. keskinlet-	3350. kolalat-
3387. kaplat-	3399. keşfettir-	3351. kopart-
3388. kaptır-	3340. kıldır-	3352. koydur-
3389. kardır-	3341. kırdır-	3353. körlet-
3390. katlat-	3342. kırıt-	3354. kurdur-
3391. kavrat-	3343. kırktır-	3355. kustur-

N

3356. nemlet

O

3357. oğdur-	3360. onar-	3363. ornat-
3358. okşat-	3361. onart-	3364. ovalat-
3359. okut-	3362. onaylat-	3365. ovdur-

Ö

3366. ödet-	3369. öldürt-	3372. örttür-
3367. öğürt-	3370. öptür-	3373. özlet-
3368. ölçtür-	3371. ördür-	

P

3374. paylat-	3375. püskürt-
---------------	----------------

S

3376. sağdır-	3387. serptir-	3398. somurt-
3377. saklat-	3388. sevdır-	3399. sondur-
3378. sandır-	3389. sezdir-	3400. sordur-
3379. sardır-	3390. sinat-	3401. soydur-
3380. sattır-	3391. sıralat-	3402. söktür-
3381. savdır-	3392. sırt-	3403. söylet-
3382. savur-	3393. sıvat-	3404. sulat-
3383. savurt-	3394. sıvazlat-	3405. sundur-
3384. saydır-	3395. sıyirt-	3406. susat-
3385. seçtir-	3396. siktir-	3407. sürüt-
3386. serdir-	3397. silktir-	3408. süslet-
		3409. süzdür-

S

3410. şaşırt-	3411. şişirt-
---------------	---------------

T

3411. taktır-	3416. taşıt-	3421. tepelet-
3412. tamamlat-	3417. taşıttır-	3422. tıkat-
3413. tanıt-	3418. taşlat-	3423. toplat-
3414. tarat-	3419. tattır-	3424. toplattır-
3415. tarttır-	3420. tekrarlat-	3425. tuttur-

U

3426. uçurt-	3427. unuttur-
--------------	----------------

V

3428. veridir-

Y

3429. yadırgat-	3436. yaldır-	3443. yinelet-
3430. yağlat-	3437. yaydır-	3444. yoğurt-
3431. yakalat-	3438. yayımlat-	3445. yoklat-
3432. yaktır-	3439. yazdır-	3446. yoldur-
3433. yaldızlat-	3440. yedir-	3447. yumurtlat-
3434. yamat-	3441. yıktır-	3448. yuttur-
3435. yaptır-	3442. yırttır-	3449. yuvarlat-
		3450. yüklet-

Oldurgan Çatalı Fiiller**A**

3451. ağaçlandır-	3462. alçalt-	3473. artır-
3452. ağart-	3463. alevlendir-	3474. aşındır-
3453. ağdır-	3464. alıştır-	3475. ateşlendir-
3454. ağırlaştır-	3465. anırt-	3476. atıştır-
3455. ağırlat-	3466. anıştır-	3477. avundur-
3456. ağlat-	3467. anıtlıştır-	3478. ayaklandır-
3457. ağrıt-	3468. anlaştır-	3479. aydınlat-
3458. ahenkleştir-	3469. apıştır-	3480. ayrıştır-
3459. akıt-	3470. araplaştır-	3481. azalt-
3460. aksattır-	3471. arılaştır-	3482. azdır-
3461. alakalandır-	3472. arındır-	3483. azıştır-

B

3484. bağdaştır-	3498. belirginleştir-	3512. bollat-
3485. bağımsızlaştır-	3499. benzet-	3513. borçlandır-
3486. bağır-	3500. beyazlat-	3516. boşalt-
3487. baktır-	3501. bıktır-	3517. boşandır-
3488. ballandır-	3502. biçimlendir-	3518. boyutlandır-
3489. barındır-	3503. bileştir-	3519. böğürt-
3490. barıştır-	3504. biçimselleştir-	3520. bölüştür-
3491. basitleştir-	3505. bilinçlendir-	3521. börttür-
3492. bastır-	3506. billurlaştır-	3522. buğulandır-
3493. başlat-	3507. bireyleştir-	3523. buharlaştır-
3494. bayatlat-	3508. bireyselleştir-	3524. bulandır-
3495. bayındırlaştır-	3509. biriktir-	3525. buluştur-
3496. belert-	3510. birleştir-	3526. bunalt-
3497. belgelendir-	3511. bocalat-	3527. buruştur-
		3528. büyüt-

C

3529. cansızlaştır-	3533. cevaplandır-	3537. cızırdat-
3530. caydır-	3534. cıvıklaştır-	3538. coştur-
3531. cazırdat-	3535. civit-	3539. cumbuldat-
3532. cemillendir-	3536. cıyaklat-	
3540. çabuklaştır-	3543. çakıştır-	3547. çarpıştır-
3541. çağcılaştır-	3544. çalıştır-	3548. çatallaştır-
3542. çağırıştır-	3546. çarpıklaştır-	3549. çatıştır-
		3550. çattır-

D

3551. dadandır-	3564. depreştir-	3577. doğur-
3552. daldır-	3565. derinleştir-	3578. dolaştır-
3553. dallandır-	3566. devleştir-	3579. doldur-
3554. damaksıllaştır-	3567. dışlaştır-	3580. domalt-
3555. damlat-	3568. dikleştir-	3581. doyur-
3556. darşıt-	3569. dilendir-	3582. döndür-
3557. darlaştır-	3570. diret-	3583. dönüştür-
3558. dayandır-	3571. dirilt-	3584. dövüştür-
3559. değerlendir-	3572. dişleştir-	3585. duraklat-
3560. değiştir-	3573. dişlet-	3586. durgunlaştır-
3561. demlendir-	3574. doğallaştır-	3587. duyarsızlaştır-
3562. demokratikleştir-	3575. doğdur-	3588. dürtüştür-
3563. denkleştir-	3576. doğrult-	3589. düşür-

E

3590. ekleştir-	3595. eriştir-	3600. eterleştir-
3591. ekşit-	3596. esindir-	3601. etkinleştir-
3592. elektrikleştir-	3597. eskit-	3602. etkisizleştir-
3593. erdir-	3598. esmerleştir-	3603. evcilleştir-
3594. ergit-	3599. esnet-	3604. evirt-
		3605. evrenselleştir-

F

3606. fakirleştir-	3609. ferahlat-	3612. fiyatlandır-
3607. fenalaştır-	3610. fırıldat-	3613. formülleştir-
3608. ferahlandır-	3611. fırlat-	3614. Fransızlaştır-

G

3615. gıcırdat-	3626. genişlet-	3637. gönendir-
3616. garphılaştır-	3627. genleştir-	3638. görevlendir-
3617. gazaplandır-	3628. gerçekleştire-	3639. görüştür-
3618. gebert-	3629. gerektir-	3640. gruplandır-
3619. geciktir-	3630. gerginleştir-	3641. gücendir-
3620. geçindir-	3631. gerilet-	3642. güçlendir-
3621. gelenekleştir-	3632. gevret-	3643. güçleştir-
3622. geliştir-	3633. gezdir-	3644. güldür-
3623. gençleştir-	3634. gıcırdat-	3645. gülünleştir-
3624. güncelleştir-	3635. gocundur-	3646. gümler-
3625. genelleştir-	3636. göçtir-	3647. güneşlet-
		3648. güreştir-

H

3649. hafifleştir-	3657. haykırt-	3665. hinleştir-
3650. hafiflet-	3658. heyecanlandır-	3666. hiddetlendir-
3651. hapşırt-	3659. hıçkırt-	3667. hopurdar-
3652. hararetlendir-	3660. hırlar-	3668. höpürdet-
3653. hareketlendir-	3661. hırslandır-	3669. hudutlandır-
3654. hastalandır-	3662. hışıldat-	3670. Hristiyanlaştır-
3655. havalandır-	3663. hışıldat-	3671. huysuzlandır-
3656. havlat-	3664. hızlandır-	3672. hüznendir-

I

3673. ıhtır-	3676. ılındır-	3679. ısmarlat-
3674. ıkındır-	3677. ılıştır-	3680. ışıklandır-
3675. ılıklaştır-	3678. ısındır-	3681. ıştı-

i

3682. içlendir-	3689. iliştir-	3696. inlet-
3683. idealleştir-	3690. imrendir-	3697. irkilt-
3684. ifadelendir-	3691. inandır-	3698. İslamlaştır-
3685. iğrendir-	3692. incelt-	3699 işkillendir-
3686. ihtiyarlat-	3693. incelt-	3700. iştahlandır-
3687. ilerlet-	3694. indir-	3701. ivedileştir-
3688. ilgilendir-	3695. inildet-	3702. iyileştir-
		3703. iyonlaştır-

K

3704. kabalaştır-	3732. kederlendir-	3760. kolektifleştir-
3705. kaçır-	3733. kesinleştir-	3761. kondur-
3706. kaldır-	3734. kıkırdat-	3762. konuşur-
3707. kalınlaştır-	3735. kımıldat-	3763. korkut-
3708. kalkındır-	3736. kıpırdat-	3764. koştur-
3709. kamburlaştır-	3737. kırıştır-	3765. koşuştur-
3710. kamulaştır-	3738. kırdırt-	3766. kavuştur-
3711. kanatlandır-	3739. kırıştır-	3767. koyulaştır-
3712. kanat-	3740. kırpıştır-	3768. köklendir-
3713. kanlandır-	3741. kısalt-	3769. kökleştir-
3714. kanunlaştır-	3742. kısırlandır-	3770. kömürleştir-
3715. kapılandır-	3743. kışkırt-	3771. köpürt-
3716. kapıştır-	3744. kışlat-	3772. körleştir-
3717. kararlaştır-	3745. kıtırdat-	3773. kötüleştir-
3718. karıştır-	3746. kıvrandır-	3774. kudurt-
3719. karşılaştır-	3747. kıydır-	3775. kurallaştır-
3720. kaşındır-	3748. kıymetlendir-	3776. kurumlaştır-
3721. katılaştır-	3749. kıymetleştir-	3777. kuruslandır-
3722. katıştır-	3750. kızdır-	3778. kurut-
3723. katlandır-	3751. kızıştır-	3779. kuşkulandır-
3724. kavileştir-	3752. kitaplaştır-	3780. kutsallaştır-
3725. kavlat-	3753. kirlet-	3781. kuvvetlendir-
3726. kavuştur-	3754. klorürlendir-	3782. küçült-
3727. kaygılandır-	3755. kocalt-	3783. küflendir-
3728. kaykıl-	3756. kocat-	3784. küflet-
3729. kaynaştır-	3757. kokulandır-	3785. küstür-
3730. kaynat-	3758. kokut-	3786. kütlet-
3731. keçeleştir-	3759. kolaylaştır-	3787. kütürdet-

L

3788. lezzetlendir-

3789. loşlaştır-

M

3790. makineleştir-

3795. meşrulaştır-

3800. morart-

3791. matlaştır-

3796. mikropsuzlandır-

3801. mutlandır-

3792. mayalandır-

3797. millileştir-

3802. mükafatlandır-

3793. meraklandır-

3798. mineralleştir-

3803. Müslümanlaştır

3794. merkezileştir-

3799. miyavlat-

3804. müzminleştir-

N

3805. neftileştir-

3807. nemlendir-

3809. neticelendir-

3806. nemalandır-

3808. neşelendir-

3810. nitelendir-

3811. nötrleştir-

O

3812. obart-

3816. olgunlaştır-

3820. ormanlaştır-

3813. odaklaştır-

3817. oluştür-

3821. ortaklaştır-

3814. oğuştür-

3818. ondur-

3822. ovuştür-

3815. oldur-

3819. onurlandır-

3823. oyalandır-

3824. olgunlaştır-

Ö

3825. ödevlendir-

2829. ölmezleştir-

3833. özdeşleştir-

3826. öfkelendir-

2830. örgütlendir-

3834. özelleştir-

3827. öksürt-

3831. örneklendir-

3835. özendir-

3828. ölçüştür-

3832. öttür-

3836. özerkleştir-

P

3837. paralelleştir-	3842. paslat-	3847. pekit-
3838. parıldat-	3843. patırdat-	3848. pembeleştir-
3839. parlat-	3844. putlat-	3849. pıhtılaştır-
3840. pasifleştir-	3845. paylaşır-	3850. pıtırdat-
3841. paslandır-	3846. pekiştir-	3851. pirelendir-

R

3852. rahatlat-	3854. resimlendir-	3856. Rumlaştır-
3853. renklendir-	3855. robotlaştır-	3857. Ruslaştır-
		3858. rutubetlendir-

S

3859. sabahlat-	3885. sıçrat-	3911. soldur-
3860. sabitleştir-	3886. sığdır-	3912. solut-
3861. sabunlaştır-	3887. sığıştır-	3913. somutlaştır-
3862. sadeleştir-	3888. sıkıştır-	3914. sonuçlandır-
3863. sağalt-	3889. sıklaştır-	3915. soruştur-
3864. sağlamlaştır-	3890. sınıflandır-	3916. sorut-
3865. sakızlaştır-	3891. sınırlandır-	3917. sosyalleştir-
3866. saldır	3892. sırnaştır-	3918. söğdür-
3867. sallandır-	3893. sıvaştır-	3919. söğüştür-
3868. sanayileştir-	3894. sıvıklaştır-	3920. sömürgünleştir-
3869. sapıt-	3895. sıvılaştır-	3921. sövdür-
3870. saptır-	3896. sıvındır-	3922. sövüştür-
3871. sarart-	3897. sızdır--	3923. standartlaştır-
3872. sayfalandır-	3898. sızır-	3924. suçlandır-
3773. seğırt-	3899. sızlat-	3925. sulandır-
3874. sektir-	3900. silahlandır-	3926. susat-
3875. semir-	3901. silahsızlandır-	3927. sustur-
3876. sersemlet-	3902. sindir-	3928. süblimleştir-
3877. sertleştir-	3903. sinirlendir-	3929. sündür-
3878. seslendir-	3904. sislendir-	3930. süratlendir-
3879. sevimlileştir-	3905. sivrileştir-	3931. sürdür-
3880. sevindir-	3906. sivrilt-	3932. sürtüştür-
3881. seyrekleştir-	3907. siyahlat-	3933. sürüklendir-
3882. seyrelt-	3908. soğuklaştır-	3934. sürüklet-
3883. sezindir-	3909. soğut-	3935. süründür-
3884. sıcaklaştır-	3910. sokuştur-	3936. sürüştür-
		3937. sütlendir-

S

3938. şahlandır-	3944. şartlandır-	3950. şıkırdat-
3939. şakırdat-	3945. şaşalat-	3951. şımarı-
3940. şaklat-	3946. şaşır-	3952. şiddetlendir-
3941. şangırdat-	3947. şeffaflandır-	3953. şişir-
3942. şapırdat-	3948. şekillendir-	3954. şişmanlat-
3943. şaplat I-	3949. şenelt-	3955. şüphelendir-

T

3956. takırdat-	3966. tellendir-	3976. tokuştur-
3957. taksitlendir-	3967. tepindir-	3977. tozut-
3958. tanıştır-	3968. terlet-	3978. töskürt-
3959. tanrılaştır-	3969. teşkilatlandır-	3979. tutuştur-
3960. taptır-	3970. tezleştir-	3980. tüket-
3961. tarihlendir-	3971. tıkırdat-	3981. Türkleştir-
3962. taşır-	3972. tıpırdat-	3982. tüttür-
3963. tatlandır-	3973. titreştir-	3983. tüydür-
3964. tavsat-	3974. titret-	3984. tüylendir-
3965. tekelleştir-	3975. tokurdut-	

U

3985. ucuzlat-	3990. ulusallaştır-	3995. uyar-
3986. ufalt-	3991. umutlandır-	3996. uydur-
3987. uğraştır-	3992. usandır-	3997. uyut-
3988. uğrat-	3993. utandır-	3998. uzaklaştır-
3989. ulaştır-	3994. uyandır-	3999. uzat-
		4000. uzlaştır-

Ü

4001. üfür-	4003. ülküleştir-	4005. üret-
4002. üleştir-	4004. ümitlendir-	4006. ürküt-
		4007. ürpert-

V

4008. vahşileş-	4010. vedalaş-
4009. varsıllaş-	4011. vıcırdaş-

Y

4012. yabancılaştır-	4026. yaşat-	4040. yoğunlaştır-
4013. yağdır-	4027. yatır-	4041. yoğur-
4014. yakınlaştır-	4028. yatıştır-	4042. yoksullaştır-
4015. yakıştır-	4029. yavaşlat-	4043. yozlaştır-
4016. yaklaştır-	4030. yaygınlaştır-	4044. yumuşat-
4017. yalıt-	4031. yeldir-	4045. yurtlandır-
4018. yalvart-	4032. yerleştir-	4046. yuvarlaklaştır-
4019. yanaştır-	4033. yetir-	4047. yücelt-
4020. yansızlaştır-	4034. yetiştir-	4048. yükselt-
4021. yapıştır-	4035. yetkilendir-	4049. yükümlendir-
4022. yaraştır-	4036. yıldır-	4050. yüreklendir-
4023. yarat-	4037. yıprat-	4051. yürüt-
4024. yasalaştır-	4038. yıhır-	4052. yüzleştir-
4025. yaşart-	4039. yoğalt-	4053. yüz­süzleştir-

Z

4054. zangırdat-	4056. zingırdat-	4058. sırlat-
4055. zayıflat-	4057. zıplat-	4059. zonklat-
		4060. zorlaştı-

1.Çatı Ekleriyle Türemesine Rağmen , Kökleri Türkiye Türkçesinde Kullanılmayan Fiiller

Aşağıda sıralanan fiillerin yapısında bulunan -r- , -t- , -dir- , -l- , -n- , -ş- eklerinin temel işlevleri çatı değiştirmek değildir. Bu ekler bir yandan birer çatı eki olma özelliklerini sürdürürken , bir yandan da yer yer ya da daha düzenli olarak kaynaşma , anlam kaymaları veya kalıplaşma yoluyla bir işlev değişmesi geçirerek

yeni anlamda birer fiil türetme eki özelliği kazanmışlardır : Türkçenin yapı ve işleyişindeki canlılık , fiilden fiil türeten eklerin işlevlerinde de böyle bir esneklik yaratmıştır. Bu türlü ekleri ve bunlarla kurulmuş olan fiilleri genellikle çatı kavramı dışında tutmak ve fiilden fiil türeten ekler grubunda ele almak gerekmektedir.

Söz konusu fiiller almış oldukları çatı eklerine göre alfabetik olarak tasif edilmiştir.

-r- ekini almış olan fiiller

ayır-	çevir-	devir-
evir-	gir-	gör-
kayır	kemir-	kotar-
kurtar-	ölçer-	soğur -
sömür-	tepser-	uyar-
yakar -	yoğur-	

-t- ekini almış olanlar :

abart-	aldat-	arıt-
avut-	ayart-	bekit-

dağıt-	devit-	eyit-
ısıt-	incit-	işit-
kışkırt-	kuşat-	obart-
öğret-	öğüt-	ört-
pekit-	sırt-	somurt-
tart-	tüket-	yırt-
yont-		

-dir- ekini almış olanlar :

cıldır-	fittir-	getir-
kaldır -	otur-	

-l- ekini almış olanlar :

ardıl-	dağıl-	darıl-
diril-	doğrul-	eksil-
köskel-	kurtul-	seyrel-
yamul-	yanıl-	yüksel-

-n- ekini almış olanlar :

aldan-	arın-	aşın-
avun	barın-	basırgan-
beğen-	bekin-	dadan-
davran-	depren-	devin-
düşün-	eğlen-	gocun-
gönen-	gücen-	güven-
ıkın-	ımızgan-	ısın-

iğren-	imren -	ilen-
inan-	incin-	kaşan-
kazan-	kıskan-	kıvan-
kıvrın-	kuşan -	öğren-
öykün-	özen-	sakın-
san-	sıvın-	siftin-
sökran-	sun-	tırman-
tüken-	uğun-	usan-
utan-	uyan-	üsten-
üşen-	yakın-	yan-
yekin-	yelten-	yükün-
ziftin-		

-ş- ekini almış olanlar :

apış-	aytış-	barış-
çapraş-	danış-	depreş-
giçiş-	gidiş-	güreş-
kamaş-	karmaş-	kavuş-
kubaş-	pekiş-	sarmaş-
sataş-	savaş-	sıvış-
soğuş-	tokuş-	üleş-
yaluş-	yanaş-	yıvış-

1.1.Kökü Günümüzde Kullanılan Anlamından Uzaklaşmış Olan Dolmuş Fiil Gövdeleri

<u>Fiil</u>	<u>Türkçe Sözlükteki Anlamı</u>
al-ı-ş-	yadırgamaz ,uyar duruma gelmek bağlanmak

“Birden bire ona alıştığını hissediyor ve bu işe ayrıca şaşıyordu.” (A.Hamdi Tanpınar , MB , 52)

bağ-da-ş	anlaşmak , uzlaşmak
----------	---------------------

“Gerçekle bağdaşmayan ihtiraslar , insanın duygusunu hüzünden tedirginliğe , hatta tiksintiye kadar zorluyor” (T,Buğra ,YB,40)

bit-i-ş	dokunacak kadar yanaşmak
---------	--------------------------

“Bu geniş viranelikte bize bu kadar bitişmenin manası var mı?” (H.R.Gürpınar)

çalış-	uğraşmak , emek harcamak , bir işi olmak
--------	--

“Dar ve sapa yollardan hızla yürümeğe çalışıyorduk.” (A.H.Tanpınar,H,102)

çık-ı-ş	azarlamak , yeter olmak
---------	-------------------------

“Âdeta karşısına bir suçlu çıkarmışlar gibi çıkışıyordu.” (R.H.Karay.MH.76)

değ-i-ş	başka duruma girmek , yerine başkası gelmek
---------	---

“Bir toplumun görüşü , düşüncüsü , yaşayışı değişince yasaları , töreleri , yazısı , dili de değişmez mi?” (N, Ataç, D, 39)

Bu fiil , “Başka duruma girmek , tahavvül etmek” anlamında geçişsiz bir fiil iken “mübadele etmek” anlamında geçişlidir.

did-i-ş

birbirini hırpalamak , uğraşmak

“...bir lokma kuru ekmek için sabahtan akşama kadar didişen zavallıların halini meraklı bir roman gibi dinliyor”(R.H. Karay, MH.58)

dola-ş-1

gezmek , yolunu uzatmak , çözümsüz yapmak

“Dün fena sıkıldım akama kadar;/ iki paket cigara bana mısın demedi, Yazı yazacak oldum, sarmadı;/ Keman çaldım ömrümde ilk defa;/ dolaştım (O. Veli, M, 69)

geliş-

büyüyüp yetişmek , ilerlemek , olgunlaşmak

“Dünyanın gelişmiş bütün ülkelerini geziyorum.”(A.Haşim)

il-i-ş

hafifçe dokunmak , takılmak , karışmak

“Bir sancılı yerine dokunmuşum gibi , ıstırapla: “Bırak , ilişme ,diye inledi.”

Kon-u-ş

kelimelerle düşüncesini anlatmak , karşılıklı söz

etmek

Rüya gibi bir akşamı seyretmeğe geldin

Çok benzediğin memleketin her tepesinde

Baktım: Konuşurken daha bir kerre güzeldin

İstanbul’u duydum daha bir kerre sesinde.

(Y. Kemal, KGK, 14)

Sor-u-ş II

emilip yok olmak , kurumaya başlamak

“Derenin suyu soruştu.”

Tart-ı-ş

ters görüş ve inançları karşılıklı savunmak

“Bizimle bu olaydan sonra tartışıyorlar sandım.” (H. E., Adıvar, MSE, 209).

uğra-ş iş edinmek , sürekli çalışmak , savaşmak

“Öğle yemeğinden sonra odamda Munise’nin sulu boya bir resmini yapmaya uğraşıyordum” (R.N. Güntekin, Ç, 206).

uyu-ş I soğuk , basınç vb. yüzünden duygu , hareket azaltmak

“Öğle yemeğinden sonra sinirlerim uyuştı.” (A.Haşim , BG,185)

yap-ı-ş ayrılmayacak biçimde tutunup kalmak

“Zarfin iyice yapışıp yapışmadığını kontrol etti.”(S.F.Abasıyanık, SFBH, s ,11)

yara-ş yakışmak , uygun gelmek

“Böyle yatmak , somurtmak , hazin şeyler konuşmak sana yaraşmıyor.”

(R.N.Güntekin B.M ,32)

yar-ı-ş üstünlük için çabalamak , rekabet etmek

“Böyle yarışacağını tahmin bile edemezdi.” (S.F.Abasıyanık , BE , 114)

yat-ı-ş hızı , etkisi azalmak , durulmak

“Vapurun gürültüsü büsbütün yatıştı.”

yet-i-ş vasil olmak , üremek

“Şu Marmara kıyılarında o sene bol meyve yetişmişti.”(S.F.Abasıyanık , BE , 93)

yıl-ı-ş hoşla gitmek için yapmacık bir biçimde gülmek,davranmak

“İltifatına yılışarak karşılık verdi.”

aç-ı-n gelişmek

ağı-n (hayvanlar için) yere yatıp yuvarlanmak

bul-u-n-2

herhangi bir durumda olmak

“İçinde bulunduğumuz tarihte Osmanlı Devletinin temelleri çökmüş , ömrü tamam olmuştu.” (M.K. Atatürk, S, 24).

çöğ-ü-n

bir yanı inerken , öbür yanı kalkmak

didin

güçlkle sürekli çalışmak

“Yahut da kendileri için sabahtan akşama kadar didinip harap olmasına acıyorlardı.” (H.Edip Adivar , AG , 153).

dilen-

acındırarak bir şey istemek

Dilenmiyor , alının teriyle ekmeğini çıkarıyordu.” (H.E. Adivar, MH, 167)

dokun-I

hafifçe değmek , el sürmek , zarar vermek.

“Bu karıncaya dokunmayan çocuk , o kocaman adamın oracıkta pestilini çıkaracaktı.” (S.F.Abasıyanık , SK,162)

edin-(-i)

Kendini bir şeye sahip kılmak , sağlamak

“Kimsesiz bir çocuk bulup evlât edinmeyi düşünmeye başlamıştım.”

(R.N.Güntekin, BM , 67)

eğlen

hoşça vakit geçirmek , alay etmek , beklemek

“Aklıma ne kadar kötü şeyler hücum ederse , o kadar eğleniyorum.” (S.F.Abasıyanık, SFHB, 103)

geçin

geçimini sağlamak , uzlaşmak , taslamak

“Muharrem artık yalnız balıkçılıkla geçiniyordu.”(S.F.Abasıyanık, S, 94)

kon-I

(uçan şeyler) bir yere inmek , konuk kalmak

“Konacak gibi oluyor , tekrar havalanıyor.”(M.Ş. Esendal)

savun-(-i) saldırıya karşı koymak , korumak

sevin- sevinç duymak

“Kurtuldum diyecektim ve sevinecektim.” (M.Ş.Esendal)

yakın şikayet etmek , sızlanarak anlatmak

“Ömründe bir kerecik bile dünya evine girmemiş olmasına pek yakınmıyor.”

yerin acınmak , pişman olmak

aktar geçirmek , çevirmek , baştan sona okumak

eğir yünü , pamuğu büküp iplik yapmak

savur havaya atıp dağıtmak , fırlatmak

“Bir eğlence yerinde destelerle banknotu havaya savurdu.” (R.N. Günteki, BM, 119)

aldır-2 önem ve değer vermek

çağrıştır çağrışıma yol açmak , hatırlatmak

“Bu sözler güzel şeyler çağrıştırdı.”

cöğdür işemek , fişkırtmak

değerlendir- yararlı yolda kullanmak , önemini belirlemek

“Bu isteklerinizi değerlendireceğim.”

dolandır

aldatarak parasını almak , dolaştırmak

“Falan satıcı paranızı dolandırır , göndermeyelim.”(R.N. Güntekin , BM,124)

saldır-3(-i)

Bir şey veya kimse üzerine saldırı yapılmasına sebep olma

çarpıt

çarpık yapmak , gerçek anlamdan saptırmak

“Sağ gözünü şakağa doğru gerip çarpıtarak korkunç bir şekle sokmuştur.”

(R.N Güntekin , BM,82)

damıt-

katı ve sıvı maddeleri ısıyla ayrıştırmak

ilet-

götürmek nakletmek

kırıt

hoş görünmek için cilveli davranmak

“...o günün sosyete hanımlarını taklit ederek kırıtıyor , süzülüyordu.”

(H.E. Adivar , SB,213)

seğirt-

çabuk , sıçrayarak yakın bir yere yürümek

“Pencereden dışarı bir gölge çıktı , arkasından seğırttiler.”

Bu kelime “-t” faktitif eki almış olmasına rağmen nesne alamıyor.

sorut (nsz)-

somurtmak

yarat-

olmayan şeyi var etmek , ortaya koymak

“Bir cazibe yaratmak için ne yapmalı , diye düşünüyorduk.”

Bu bölümdeki aldır-(2), dilen-, dolaş-(2), edin-, kaytar-(2), kestir-(3), kırıt-, savun-, seğırt, siktir-, sorut-, tartış-, fiillerindeki çatı ekleri, kökü geçişlilik-geçişsizlik bakımından kendi yönünde değiştirmemiştir. Bunlardan aldır-(2),kestir(3),kırıt-, sorut-fiillerinin çatı özellikleri ters yönde değişmiştir. Yani, bu fiillerin kökleri geçişli iken , bu geçişliliği pekiştiren-dir ekini aldıkları halde gövdeler geçişsiz duruma gelmiştir. Geçişsiz kök olan değ-, kon-(1) fiillerine yine geçişsiz fiil türeten -ş eki ulanınca ortaya çıkan değiş konuş-fiilleri bugün geçişli olarak kullanılmaktadır.

Dönüştü çatıda yer alan -ş- eki esas itibariyle işteşlik kuran bir ektir. Ekler de şekilce birbiriyle karışmanın söz konusu olduğu durumlarda, baş vurulacak ölçü, ekin dönüştülük işleviyle mi, yoksa işteşlik ya da edilgenlik işleviyle mi kullanıldığının tespitidir. Oysa bazı gramerlerde şekil esas alındığı için dönüştülük görevindeki -ş- ekinin işteş çatıda verildiği görülüyor.

Bizce kendi kendine oluşu gösteren dola-ş-, tut-u-ş-3, güzel-le-ş- gibi fiillerin işteşlik çatısına alınması doğru değildir.²³

2.-(I)I / -(U)I- Eki Almış Olan Dönüştü Fiiller

Yapılan işin yapana döndüğünü veya bir işin kendi kendine yapıldığını ya da olduğunu gösteren çatı, dönüştü çatıdır. Dönüştü çatıda yapılan iş, yapana yani özneye döndüğü için cümlelerin öznesi hem yapan hem de yapılan işten etkilenen yani nesne durumundadır.

Türkiye Türkçesinde kullanımı yaygın olan dönüştülük çatısı -(I)n-/-(U)n- ekidir. Belirli bir kurala bağlanmamakla birlikte bazı hallerde dönüştülük çatısı için -(I)I-/-(U)I- eki de kullanılmaktadır. Bu eki almış fiillerde çoğunlukla anlam genişlemesi görülmektedir.

-(I)I-/-(U)I- ekleriyle kurulan dönüştü fiiller ve örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

ayıl- : sarhoşluk, baygınlık gibi bir durumdan kurtulmak

“Kahveyi içince ayıldı.”

bayıl- : baygın duruma gelmek, kendini kaybetmek

²³ J. Deny, Türk Dili Grameri, (Osmanlı Lehçesi), (Çev: Ali, Ulvi Elöve), İstanbul, 1941, s. 576, Doğan, Aksan, Sözcük Türleri, TDK, Yay., Ankara, 1983, s. 224.

“O güzel gözlerini görünce bayılmamak için kendimi zor tutuyorum.”

boşal - : derdini, sıkıntısını birine anlatarak ferahlamak, dökülmek

“Bütün duygularımın sağanağı, sicim gibi boşalmak üzereydi.” (Y.B.Bakiler,ÜK,115).

bükül - : eğilmek, yönelmek

“Eğilip bükülmeden cümleli tamamla!”

büzül - : korku, şaşkınlık, soğuk gibi etkenlerle bir kenara sinmek, çekilmek.

“Geniş hasırlı sofanın bir kenarına da biz büzülmüştük”. (H. E. Adıvar, SB, 217).

çakıl-: hızla düşüp saplanmak, bir yerde sabit kalmak.

“Sizi bekleyeceğim diye buraya çakıldım kaldım”.

çekil-: bir işten, bir görevden kendi isteğiyle ayrılmak.

“Silahlı Kuvvetler mensupları kendi isteğiyle çekilmedikçe aday olamazlar...”
(Anayasa, Md. 76/2).

darıl-: Hoşa gitmeyen bir tutum, davranış veya söz dolayısıyla gücenmek.

“Sinirlenmek, darılmak, kin taşımak ne olduğunu bilmezdi”. (P. Safa, DHK, 106).

dikil-: Ayakta durmak.

“Dikilir köprü üzerine, keyifle seyreder,im hepinizi” (O. Veli, OVBS, 104).

durul-: uslanmak, dinmek, sükûn bulmak.

“Kar ve fırtına durulmuş, hava birden açıvermişti”.

düzül-: sıralanmak.

“O araba önde, öteki arabalar arkada, süvariler ve yayalar yola düzüldüler”. (S. F. Abasıyanık, S, 74).

geril-: kasılmak.

“Koltuğunda şöyle bir gerilmiş gülümseyerek yüzüme bakıyordu”.

irkil-: Ürkerek geri çekilir gibi olmak veya şaşırıp duraklamak.

“Ulaştığı sonuçtan o da irkilmiş”.

kakıl-: beklemek zorunda kalmak.

“Dedeye yeni şakirdiniz efendim diyerek çekilip gidince kız odanın ortasında kakıldı kaldı”. (H.E. Adıvar, SB, 217),

kasıl-: büyüklenmek, gururlanmak.

“Karşımıza geçip bir de kasılmaz mı?”

katıl-: aşırı derecede gülmek.

“Köylüler Karagöz’ün her oyununa katıla katıla gülmüşlerdi”. (S.F: Abasıyanık BH, s.83).

kavrul-: iyi gelişmemek, cılız kalmak.

“Hayatın cehenneminde kavrulmuş bir insana bu kolay ve sakın ölümler yakışmıyor”. (P. Safa, SK, 175).

kesil-: bitkin duruma gelmek.

“Sonunda elleri, ayakları yorgunluktan kesilerek uzanıyorlardı yattıkları nasırlara”.

kırıl-: Birbirine karşı kırgın duruma gelmek, yok olmak.

“Altıyüzaltmış can battı, kırıldı”. (Y.B. Bakiler, ÜK, 137).

kıvrıl-: büzülerek yatmak.

“Bulunduğum yerde kıvrılıp yatmanın kolayını arıyordum”. (R.N. Güntekin, AN, 35).

koyul-: girişmek, başlamak.

“Söyleyecek şey kalmayınca Rabia fırladı, dükkanın teftişine koyuldu”. (H.E. Adıvar, 56, 214).

Saçıl- içindekini söylemek, açılmak.

“Perişan olmuşsun hemen bir günde/ Açılığ saçılan nesteren gibi”. (CDTŞ, 3)

salın-: yürürken uyumlu hareketlerle hafifçe bir yandan bir yana eğilmek.

“.... salkım söğütler gibi oradan oraya salınıyor”. (S.F. Abasıyanık).

sarıl-: kollarını dolamak, kucaklamak.

“Belli kabrinde, o, bir nura sarılmış yatıyor”. (Y. Kemal, KGK, 44).

serpil-: gelişmek, büyümek.

“..... kızı büsbütün serpilmiş, görenler hayran kalıyormuş”. (R. H. Karay)

sıkıl-: can sıkıntısı duymak.

“Aynı şey hayat için de geçerli, sıkılmaktan kurtulmalıyız”. (İ. Ongun, BHS, 46)

sivril-: ün kazanmak.

“Ben kardeşlerimin en küçüğü olmakla beraber epeyce sivrilmişim.” (H. Edip Adıvar, MSE, 48).

takıl-: kızdırmak amacıyla şaka yoluyla konuşmak.

“Çocuk konuşurken babasına takıldı”.

yayıl-: ayrıntıya girmek.

“..... bu konuda şimdilik fazla yayılmak istemiyorum”. (O. Veli, DVBS, 4).

yırtıl-: çekinmesi, sıkılması kalmamak.

“Hayatın çemberinden geçince yırtıldığını fark etti”.

sokul-: yanaşmak.

“Kimi de gün ortasında yanıma sokuluyor”. (İ. Geçer, CDTŞ, 326).

vurul-: aşık olmak.

“Kim söylemiş beni/ Süheyla’ya vurulmuşum diye?” (O. Veli, D, 45).

2.1.-(I) t /(u)t – Ekinin Ettirgenlik Göreviyle Kullanılmadığı Fiiller

-(I) t- /-(u) t eki işlek bir ettirgenlik ekidir. Ünlü ya da r, ı gibi akıcı ünsüzlerden biri ile biten iki veya daha çok heceli fiil görevlerinden sonra gelir.

Aşağıda verilen fiillerde -(I)t-/-(U)t- eki eklendiği fiilin anlamını pekiştirici yeni bir görev yüklendiğinden doğrudan doğruya fiilden fiil türeten bir yapım eki durumundadır.²⁴

azıt-: olmayacak işler yapmak, çığrından çıkmak.

“Artık ne yapacağını bilmiyor; iyice azıttıyordu”.

kırıt-: cilveli hareketler yapmak.

“Eski bir dolabın kırık aynası karşısında kırıtı kırıtı oynardı”. (R.N. Güntekin, A, 31).

seğirt-: koşmak, hızlı hareket etmek.

“Pencereden bir gölge çıktı, arkasından seğırttiler”. (A.K. Tecer, K, 29).

sırıt-: gülmek.

“Bir yandan karısını yatıştırmak istermiş gibi davranıyor, bir yandan da hınzıra sırıttıyordu”. (R. H. Karay, MH, 14).

Somurt-: somurtup durmak, surat asmak.

“Nurefşan başını öne eğdi ve somurtmaya başladı”. (P. Safa, DHK, 48).

üşüt-: “Kafayı bozmak, akli dengesini yitirmek.

“Kafayı mı üşüttün Nuri, nasıl derim ben?” (A. K. Tecer, K, 61).

3.Çatı Ekleriyle Kalıplaşmış Fiil Gövdeleri

Bu fiil gövdeleri , çağdaş Türkiye Türkçesinde kullanılan köklere bazı çatı eklerinin getirilmesiyle oluşmuşlardır. Eklenen çatı ekleri fiillerin anlamlarını veya çatı özelliğini değiştirmeden kullanılmaktadır.

²⁴ Necmettin Hacremiñoğlu, Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 1991, s. 122.

Çatı ekleriyle anlamı güçlenen fiiller şunlardır.

<u>Fiil</u>	<u>Fiil Gövdesi</u>	<u>Çatı eki</u>
dire-	diren-	-n
dire-	direş-	-ş
dire-	diret-	-t
er-	eriş-	-ş
koş-(1)	koştur-(2)	-tır
sal-(2)	saldır-(2)	-dır
sap-	sapıt-(2)	-t
şas-	şası-(2)	-r

- Bu listedeki eriş-ve direş- fiilleri eylemin “Karşılıklı ya da ortaklaşa yapıldığı anlamını katmamıştır.”
- -r,-t,-dir faktitif ekleri eklendikleri fiillere geçişlilik özelliği verirken diret-, koştur-(2), saldır-(2) , sapıt-(2), şası-(2) fiilleri geçişsizdir.

Çatı ekiyle hem anlamı hem geçişlilik-geçişsizlik özellikleri güçlenen fiiller şunlardır:

<u>Fiil</u>	<u>Fiil Gövdesi</u>	<u>Çatı Eki</u>
afalla-	afallaş-	-ş-
arıkla-	arıklaş-	-ş-
ay-	ayıl-	-l-
ban-	bandır-	-dır-
bas-	bastır(2)-	-tır-
bay-	bayıl-	-l-
çayır-la-	çayır-ı-lan-	-n-
dona-	donat-	-t-

ferahla-	ferahlan-	-n-
güneşle-	güneşlen-	-n-
hafifle-	hafifleş-	-ş-
hamla-	hamlaş-	-ş
ılı-	ılın-	-n-
ısla-	ıslat-	-t-
kanır-	kanırt-	-t-
kapa-	kapat-	-t-
kımıl-da-	kımıl-dan-	-n-
kıpır-da-	kıpır-dan-	-n-
kıvr-a-	kıvr-an-	-n-
kız-	kızış-	-ş-
kokoz-la-	kokoz-lan-	-n-
kok-2-	kokuş-	-ş-
mırıl-da-	mırıl-dan-	-n-
moruk-la-	moruk-laş-	-ş-
ol-	oluş-	-ş-
palaz-la-	palaz-laş-	-ş-
pis-le-	pislet-	-t-
sakin-le-	sakinlet-	-t-

<u>Fiil Kökü</u>	<u>Fiil Gövdesi</u>	<u>Çatı Eki</u>
serinle-	serinlet-	-t-
sür-(1)-	sürt-	-t-
üş-	üşüş-	-ş-
yet-	yetiş- (1)	-ş-
yılla-	yıllan-	-n-
yıpra-	yıpran-	-n-
zenginle-	zenginleş-	-ş-
zırıl-da-	zırıldan-	-n-
züğürtle-	züğürtleş-	-ş-

Yukarıda geçen ,

afallaş-	arıklaş-	ayı-l	çayırlan-
ferahlan-	güneşlen-	hafifleş-	hamlaş-
ılın-	kımıldan-	kıpırdan-	kıvrın-
kokozlan-	kokuş-	mırıldan-	moruklaş-
oluş-	palazlaş-	mırıldan-	moruklaş-
sakinleş-	temizleş-	serinleş-	sersemleş-
vırıldan-	yetiş(1)-	yıllan -	yıpran-

zenginleş- zırıldan- züğürtleş- , fiilleri ile bu fiillerin çatı eki almamış tabanlarının anlamları Türkçe Sözlük’ te birbirine yakın derecedeki kelimelerle açıklanmaktadır. Almış oldukları -n , -ş , ya da -l eklerinin bu fiillere “Dönüşlülük – geçişsizlik” görünüşleri kazandırabilecek ekler olduğu ve çatı eki almış fiillerle çatı eki almamış fiillerin anlamlarının birbirinin hemen hemen aynısı olduğu gerçeğinden hareketle çatı eksiz tabanlarında dönüşlülük anlamı taşıyan fiiller olduğu sonucuna varılabilir. Bundan sonra da,-n,-ş,-l eklerinin eklendikleri tabanların

geçişsizlik özellikleriyle birlikte , “dönüslü anlam” özelliklerini de pekiştirdikleri söylenebilir.²⁵

4.Bir Yapım Ekiyle Bir Çatı Ekinin Kalıplaşarak Oluşturduğu Birleşik Yapım Ekleriyle Türemiş Fiiller

İsimden ve sıfattan fiil yapım eki + IA’ nin birer çatı eki olan -n, -ş, -t eklerinden biri ile birleşmesi sonucunda + len, + leş, + let birleşik ekleri oluşmuştur. Bu ekler günümüz Türkiye Türkçesinde çok kullanılan eklerdir: babalan -, cezalan-, toplumlaş-, kirllet-... fiillerinde olduğu gibi. Bu fiiller yapılırken önce “baba, ceza, toplum, kir” adlarından + IA ekiyle “babala-, cezala, toplumla, kirle” fiillerinin oluşturulmuş olması; sonrada bu fiillere birer fiilden fiil yapım eki olan -n , -ş , -t ekleri getirilerek babalan-, cezalan-, toplumlaş-, kirllet fiillerinin türetilmiş olması gerekmektedir. Ancak, “babala, cezala, toplumla, kirle” fiilleri Türkçe Sözlük’ te yoktur.

Bu birleşik eklerle türetilen bazı fiillerin , + le ekiyle türetilmiş biçimleri de dilde kullanılmaktadır: aşağıla / aşağılaş-, sızla / sızlan-, taşla / taşlaş-... gibi. Ancak buradaki +le ekinin türettiği fiil ile aynı kökten +len +leş +let ekleri ile türemiş fiiller arasında yalnız bir çatı farkı bulunması gerekirken, bunun ötesinde bir anlam farkı bulunmaktadır.

+len +leş +let eklerinin içinde bulunan -n, -ş, -t ekleri gövdesinde yer aldıkları fiiller de, öncelikli olarak bir çatı eki görevi yapmıyorlarsa da, ilgili gövdeyi kendi işlevleri yönünde etkilemektedirler. Bunlardan + len ekiyle türeyen fiillerde “dönüslülük-geçişsizlik”, + leş ekiyle türeyen fiillerde “dönüslülük-geçişsizlik”, + let ekiyle “geçişlilik” özellikleri sezilmektedir. Bu fiillerin yüklem olduğu fiillerde, ilgili çatı özelliği etkisini göstermektedir.

4.1.+ len Ekiyle Türemiş Fiiller

Tahsin Banguoğlu,Türkçenin Gramerinde + len ekiyle türemiş her fiilin , şu üç temel anlamdan birini bildirdiğini belirlemiştir: 1, “ ile donanmak” 2, “bir nesne edinmek” 3, “gibi davranmak , gibi görünmek”²⁶

²⁵ Tahir Kahraman, Çağdaş Türkiye Türkçesindeki Fiillerin Durum Ekli Tamlayıcıları, TDK, Yay., Ankara 1996, s. 74

²⁶ Banguoğlu, s.

Bu fiiller şunlardır.

acılan-	adaklan-	adlan-	ağalan-
ağdalan-	ağılan-	ağırsaklan-	akıllan-
alâkalan-	alevlen-	arızalan-	arlan-
asılan-	atlan-	ayaklan-	babalan-
bağıtlan-	ballan-	beneklen-	benlen-
bereketlen-	bıyıklan-	biçimlen-	bilgilen-
bilinçlen-	bitlen-	boğumlan-	boncuklan-
borçlan-	boylan-	böbürlen-	böceklen-
böcelen-	budaklan-	bulutlan	buzlan-
canlan-	celallen-	cerahatlen-	cesaretlen-
cezalan-	cezbelen-	cilvelen-	cinlen-
cisimlen-	coşkulan-	cücüklen-	cüretlen-
çapaklan-	çavlan-	çekirdeklen-	çepellen-
çerezlen-	çığalan-	çillen-	çöplen-
çöreklen-	çukurlan-	dalgalan-	dallan-
değerlen-	dehşetlen-	dertlen-	dillen -
duygulan-	edeplen-	efelen-	efkârlan-
endişelen-	erkeklen-	esaslan-	eseflen-
ertelenen-	etlen-	evhamlan-	evinlen-
evlen-	faydalan-	fenlen-	filizlen-
fiyatlan-	gamlan-	gayretlen-	gazaplan-
göbeklen-	gönüllен-	görevlen-	görgülen-
gövdelen-	gururlan-	güçlen-	güvelen-
halelen-	hallen-	hararetlen-	hareketlen-

hârelen-	hasetlen-	havalan-	havlan-
hayıflan-	helecanlan-	helmelen-	heveslen-
heyecanlan-	hırslan-	hışım lan-	hızlan-
hiddetlen-	hislen-	horozlan-	huylan-
hüzünlen-	ışıklan-	içlen-	ikirciklen-
ilgilen-	iltihaplan-	ipliklen-	irinlen-
islen-	isteklen-	işkillen-	iştahlan-
itlen-	ivedilen-	kabadayılan-	kabuklan-
kabullen-	kahırlan-	kanatlan-	kapaklan-
kapılan-	kardeşlen-	karıncalan-	kaşarlan-
katkılan-	kaygılan-	kaymaklan-	kaynaklan-
keçelen-	kederlen-	kepeklen-	keseklen-
keyiflen-	kıllan-	kıvamlan-	kıvılcımlan-
kıvrımlan-	kıymetlen-	kibirilen-	kifaflan-
kinlen-	kirlen-	koçlan-	kokorozlan-
kolonyalan-	konumlan-	korlan-	koşullan-
köklen-	köpeklen-	köpüklen-	kullan-
kurtlan-	kurumlan-	kuşkulan-	kutuplan-
kuvvetlen-	küflen-	küşümlen-	lezzetlen-
menevişlen-	meraklan-	merkezlen-	mevzilen-
mikroplan-	millen-	morfinlen-	mutlan-
nafakalan-	nasırlan-	nasiplen-	nazlan-
nefeslen-	nemalan-	nemlen-	neşelen-
nihayetlen-	niyetlen-	nurlan-	oğullan-
onurlan-	öfkelen-	örümceklen-	pahalan-
pamuklan-	paralan-	parazitlen-	paslan-

peltelen-	peşrevlen-	pihtılan-	pirelen-
posalan-	potlan-	puslan-	pürçeklen-
pürtüklen-	pürüzlen-	pütürlen-	rutubetlen-
rüzgârlan-	saçaklan-	sakallan-	sancılan-
sebeplen-	seslen-	sevdalan-	sıtmalan-
sızlan -	sineklen-	sinirlen-	siperlen-
sirkelen-	sislen-	soluklan-	sporlan-
süratlen-	sütlen-	şahlan-	şartlan-
şekerlen-	şekillen-	şerefien-	şiddetlen-
şimşeklen-	şüpelen-	tabakalan-	taşlan-
taharetlen-	talazlan-	tasalan-	tatlan-
telâşlan-	temellen-	teşkilatlan-	tırtıllan-
tiftiklen-	tirfillen-	tomruklan-	tomucuklan-
tortulan-	tozlan-	tüylen-	uçlan-
ufunetlen-	umutlan-	uslan-	ümitlen-
üslen-	üstlen-	yakamozlan-	yalazlan-
yangılan-	yapraklan-	yararlan-	yaslan-II-
yaşlan-	yaylan-	yelelen-	yellen-
yosunlan-	yumrulan-	yurtlan-	yükümlen-
yüreklen-	zevklen-	zıkkımlan-	zırhlan-

4.2.+ leş- Ekiyle Türemiş Fiiller

-ş ekinin öncelikli görevi işteş çatılı fiiller türetmektedir. Ancak , öznenin kendi kendine nitelik yada durum değiştirdiğini anlatan -ş 'li fiiller de çoktur. Böyle fiiller “dönüşlü çatılı fiil” özelliği gösterdiği için -ş- bunlarda dönüşlülük eki işlevi görmektedir. İşte + le- ile -ş- nin birleştiği olan + leş- ekiyle türemiş fiillerde , genellikle -ş nin bu

dönüşlülük anlamı fark edilmektedir. Anlamında dönüşlülük ayırtısı sezilen + leş- ekiyle türemiş fiiller şunlardır :

abideleş-	ağdalaş-	anılaş-	anıtlaş-
araplaş-	arnavutlaş-	aşağılaş-	ayrımlaş-
bakırlaş-	bayırlaş-	bayraklaş-	bebekleş-
billürlaş-	bitkileş-	bloklaş-	boncuklaş-
bronzlaş-	buğulaş-	buharlaş-	buzlaş-
buzullaş-	cadılaş-	camlaş-	canavarlaş-
cemaatleş-	cisimleş-	çayırlaş-	çelikleş-
çeteleş-	çingeneleş-	çirkefleş-	çirozlaş-
çocuklaş-	çölleş -	çukurlaş-	dalkavuklaş-
demirleş-	destanlaş-	devleş-	deyimleş-
dinamikleş-	domuzlaş-	efeleş -	efsaneleş-
ekleş-	endüstrileş-	erkekleş-	esmerleş-
eşekleş-	eterleş-	facialaş-	filozoflaş-
firavunlaş-	formülleş-	fosilleş-	fransızlaş-
frenkleş-	gecekondulaş-	gelenekleş-	hamurlaş-
helezonlaş-	hıyarlaş-	holdingleş-	hristiyanlaş-
hulyalaş-	ifritleş-	ihtisaslaş-	ilahlaş-
İslamlaş-	itleş-	ivedileş-	iyonlaş-
kabadayılaş-	kabaklaş-	kabuklaş-	kadınlaş-
kadifeleş-	kalabalıklaş-	kalkerleş-	kamplaş-
kandilleş-	kangrenleş-	kanserleş-	kanunlaş-
kararlaş-	karbonlaş-	karılaş-	katmanlaş-
katmerleş-	kavlaş-	kavramlaş-	keçeleş-

keçileş-	kemikleş-	kentleş-	kerpiçleş-
kırılş-II-	kireçleş-	kistleş-	kişileş-
klikleş-	klişeler-	kooperatifleş-	kökleş-
köleleş-	kurşunlaş-	kurtlaş-	kurumlaş-
kuzulaş-	külçeleş	kütükleş-	macunlaş-
maddeleş-	magazinleş-	makineleş-	mantarlaş-
masallaş-	modalaş-	nasırlaş-	odunlaş-
oluklaş-	oraklaş-	organlaş-	ormanlaş-
öğürleş-	özleş-	pelteleş-	pestilleş-
peynirleş-	pıhtılaş-	putlaş-	rumlaş-
ruslaş-	sabunlaş-	sakızlaş-	sanayileş-
sendikalaş-	sınıflaş-	sıvılaş-	sirkeleş-
sistemleş-	softalaş-	sömürgeleş-	sucuklaş-
şehirleş-	şekerleş-	tabulaş-	tahtalaş-
taşıllaş-	taşlaş-	tazılaş-	tekelleş-
temelleş-	tilkileş-	tirşeleş-	toplumlaş-
tortulaş-	tozlaş-	tunçlaş-	turşulaş-
türkçeleş-	türkleş-	türküleş-	uydulaş-
uzmanlaş-	yağlaş-	yapılaş-	yasalaş-
yerleş-	yosunlaş-		

4.3.Dönüşlülük Anlamı Taşıyan İşteş Çatılı Fiiller

+ leş eki isimden fiil türetmede çok işletilmiştir isimden fiil türetmede işleklik dereceleri bir birine yakın olan + len , +leş birleşik eklerinin , aralarındaki denge, isminden fiil türetmede bozulmuştur.²⁷ Aşağıdaki fiillerin hepsine -ş ekinin “dönüşlülük” anlamı sinmiştir. Bu durumuyla + leş eki , + len ekinin yerine geçmiş; onun taşıdığı

anlam özelliğini de yüklenerek kullanımını azaltmıştır. + leş ekiyle yapılan bu fiillerde “sıfatın bildirdiği özelliğe sahip değilken o özelliği kazanmak anlamı daha belirgindir.”

Bu fiiller :

acarlaş-	acayıpleş-	acemileş-	acılaş-
adileş-	afacanlaş-	ağırlaş-	ahmaklaş-
akçıllaş-	alenileş-	alıklaş-	anaçlaş-
anormalleş-	aptallaş-	arılaş-	arsızlaş-
asabileş-	asileş -	askerileş-	asrileş-
avareleş-	avrupalılaş-	aykırılış-	ayrılış-
azgınlaş-	babacanlaş-	bağımsızlaş-	bağlılaş-
balabanlaş-	barbarlaş-	barizleş-	basitleş-
başkalaş-	batılılaş-	bayağılaş-	baygınlaş-
bayındırılış-	bedbinleş-	belirginleş-	bencilleş-
berraklaş-	beyazlaş-	bezginleş-	bıçkınlaş-
biçimsizleş-	bodurlaş-	boğuklaş-	bollaş-
bönleş-	budalalaş-	buruklaş-	bücürleş-
cadalozlaş-	cansızlaş-	cesurlaş-	cılızlaş-
cılklaş-	cıvıklaş-	ciddileş-	cimrileş-
coşkunlaş-	cömertleş-	cüceleş-	çabuklaş-
çağcıllaş-	çağdaşlaş-	çapkınlaş-	çapraşıklaş-
çaprazlaş-	çarpıklaş-	çatallaş-	çatıklaş-
çekingenleş-	çetinleş-	çetrefilleş-	çevikleş-
çılgınlaş-	çıplaklaş-	çiğleş -	çipilleş-
çirkinleş-	çopurlaş-	çoraklaş-	dalgınlaş-
darlaş-	dargınlaş-	değirmileş-	demokratlaş-

²⁷ Kaahraman, s. 74.

demokratikleş-	densizleş-	derinleş(I)-	dermansızlaş-
dikleş-	dinçleş-	dinginleş-	dirileş-
dişileş-	dişilleş-	doğallaş-	doğurganlaş-
dolgunlaş-	donuklaş-	durağanlaş-	durgunlaş-
durulaş-	duyarsızlaş-	düşkünleş-	ebedileş-
eblehleş-	edepsizleş-	ehlileş-	enezeleş-
enginleş-	ergenleş-	eskileş-	esmerleş-
esnekleş-	etkinleş-	etkisizleş-	evcilleş-
evrenselleş-	fakirleş-	farklılaş-	farksızlaş-
fazlalaş-	fenalaş-	fersizleş-	fettanlaş-
garipleş-	garphılaş-	gâvurlaş-	geçersizleş-
geçimsizleş-	gençleş-	genleş-	gerçekleş-
gerginleş-	göçebeleş-	güçleş-	güdükleş-
gülündeş-	güncelleş-	gürbüzleş-	gürleş-
güzelleş-	hafifleş-	hainleş-	hamaratlaş-
hamlaş-	hantallaş-	haraplaş-	haşarılaş-
haşınleş-	haylazlaş-	hayvanlaş-	hırçınlaş-
hinleş-	hovardalaş-	hödükleş-	huysuzlaş-
ılıklaş-	ıraklaş-	ıssızlaş-	ilginçleş-
ilkelleş-	imkânsızlaş-	insancıllaş-	insanlaş-
irileş-	itibarsızlaş-	iyileş-	kabalaş-
kahpeleş-	kahramanlaş-	kalenderleş-	kalınlaş-
kamburlaş-	kamusallaş-	kansızlaş-	karamsarlaş-
kartlaş-	katılaş-	katileş-	kayıtsızlaş-
kaypaklaş-	kekemeleş-	kelleş-	kesinleş-
keskinleş-	kılıbıklaş-	kılıksızlaş-	kıraçlaş-

kırçillaş-	kırış-I	kırmızılaş-	kısırlaş-
kıtlaş-	kıvırcıklaş-	kıyaklaş-	kızillaş-
kızgınlaş-	kibarlaş-	klâsikleş-	koflaş-
kolaylaş-	komikleş-	korkunçlaş-	koyulaş-
köhneleş-	körleş-	kötümserleş-	kötürümleş-
kutsallaş-	küçükleş-	küstahlaş-	kütleş-
lâçkalaş-	lâubalileş-	liberalleş-	loşlaş-
maddileş-	mahallileş-	mahmurlaş-	maskaralaş-
matlaş-	mavileş-	medenileş-	merkezileş-
meşrulaş-	millileş-	miskinleş-	modernleş-
morlaş-	muasırlaş-	mutसuzlaş-	muzırlaş-
muzipleş-	müzminleş-	nazikleş-	neftileş-
nesnelleş-	normalleş-	oburlaş-	olağanlaş-
olanaksızlaş-	olgunlaş-	otomatikleş-	ölümsüzleş-
ötümlüleş-	özelleş-	özgünleş-	özgürleş-
pahalılaş-	parlaklaş-	pekleş-	peltekleş-
pembeleş-	pesleş-	pısırıklaş-	piçleş-
pintileş-	pratikleş-	profesyonelleş-	rahatsızlaş-
rezilleş-	sabitleş-	sadeleş-	saflaş II-
sağırlaş-	sağlamlaş-	sahileş-	sakarlaş-
salaklaş-	saldırganlaş-	salgınlaş-	samimileş-
sapıklaş-	sarhoşlaş-	sarılaş-	sarplaş-
sathileş-	saydamlaş-	seçkinleş-	semeleş-
serserileş-	sertleş-	sessizleş-	sevimlileş-
sevimsizleş-	seyrekleş-	sıcaklaş-	sığlaş-
sıklaş-	sıskalaş-	silikleş-	sinsileş-

sivrileş-	siyahlaş-	soğuklaş-	solgunlaş-
sululaş-	süblimleş-	süflileş-	sümsükleş-
süreçleş-	süzgünleş-	şabanlaş-	şapşallaş-
şasılaş-	şaşkılaş-	şeffaflaş-	şehirlileş-
şıklaş -	şirretleş-	tabiileş-	tatlılaş-
tembelleş-	tenhalaş-	terbiyesizleş-	tersleş-
tetikleş-	tıkızlaş-	tiritleş-	titizleş-
titrekleş-	tizleş-	tombullaş-	tuhaflaş-
uçuklaş-	ustalaş-	uygarlaş-	uysallaş-
uzaklaş-	uzlaş-	ürkekleş-	üstünleş-
vahşileş-	varsıllaş-	yabanileş-	yakınlaş-
yalçınlaş-	yalınlaş-	yalnızlaş-	yapısallaş-
yaramazlaş-	yatkınlaş-	yavanlaş-	yavuzlaş-
yaygınlaş-	yetkinleş-	yiğitleş-	yobazlaş-
yoğunlaş-	yoksullaş-	yozlaş-	yuvarlaklaş-
zıtlaş-	zindeleş-	zirzoplaş-	ziyadeleş-
zorlaş-	zümrütleş-	züppeleş-	

5.Öznelerine Göre Pasif ve Meçhul Çatılı Fiiller

Etken fiillerden – (I)- / (U)l ve –(I)n- / (U)n- ekleri ile kurulan fiiller edilgen fiillerdir. Bu fiillerin oluşturduğu çatı da edilgen çatıdır. Edilgen çatının asıl eki –(I)l- / (U)l-‘dur. Ancak bu ek ünlü ile ve –l ünsüzü ile biten fiillere gelmediği için böyle durumlarda doğacak ses uyumsuzluğunu önlemek üzere edilgenlik olarak –(I)n- / (U)n- ünsüzü kullanılır: al-in-, başla-n, bil-in, buda-n-, böl-ün-, gül-ün, oku-n-, oyna-n-, yıka-n-, vb.

Edilgen çatı ekleri geçişli fiilleri geçişsiz fiillere çevirir, fiile etken çatıdaki özne ve nesneyi almaz. Bu nedenle edilgen çatı, öznesi belli olmayan, fiilin gösterdiği işin kimin tarafından yapıldığı bilinmeyen veya söylenmemiş olan çatıdır. Ancak etken fiilin, nesnesi edilgen çatıda bir özne görüntüsüne girmiştir. Söz gelişi “Caddeler temizlendi”

cümlesindeki “caddeler sözcüğü” “temizlendi” fiilinden etkilenmiş ve etken çatıda cümlelerin nesnesi iken, edilgen çatıda özne durumuna geçmiştir. Gramerlerimizde genellikle etken çatıdan edilgen çatıya dönüşün ve fiilin etki alanına girerek özne niteliği kazanan kelime ve kelime grupları sözde özne veya gramerce (özne) diye adlandırılmıştır.

Meçhul çatıda ise özne belli değildir. Edilgen çatıda özne aktif değil pasiftir. Meçhul çatıda ise özne gerçekten bilinmemektedir. Cümle öznesizdir. Edilgen çatı geçişli fiillerden kurulduğu hâlde, meçhul çatılar, geçişsiz fiillerden yine aynı şartlara bağlı – (I)-/(U)- ve –(I)n-/(U)n- ekleri ile kurulur:

Muhitimizden uzaklık ve sükûnet sizi ister istemez kendi kafa ruhumuzun derinliğine gömüyor. Anlaşılır gibi değil! (H.E. Adıvar, M.S.E, 140).

Rivayet olunur ki padişah tebdil gezerken... (İ. Pala, İDBÇ, 196). Şimdi bir ikinci işten bir yan gelirden söz edilecekse, o artık avkatlıdır. (T. Buğra, YB, 76) vb.

Söz konusu fiiller özne alıp almama durumuna göre aşağıda tasnif edilmiştir:

5.1.Pasif Fiiller

affedil-	avutul-	betimlen-
afyonlan-	ayarlan-	beyazlatıl-
ağaçlandırıl-	ayartıl-	bıçaklan-
aklan-	aydınlatıl-	biçimlen-
aktarıl-	ayıklan-	bildiril-
aldatıl-	ayıplan-	bilen-
algılan-	azdırıl-	bilin-
alınonul-	badanalan-	boğdurul-
alkışlan-	bağışlan-	bombalan-
amaçlan-	bağlan-l	boşaltıl-
anıl-	bakıl-	boyan-l
anımsan-	balyalan-	bozdurul-
aralan-	bastırıl-	bulandırıl-

aran-I	başarıl-	buyrul-
asfaltlan-	boşaltıl-	bükül-
asıl-1	batırıl-	büyütül-
astarlan-	beklen-	büzül-
aşağılan-	bekletil-	camlan-
aşılan-	belgelen-	canlandırıl-
aşırıl-	belirtil-	caydırıl-
atan-	bellen-II	cesaretlendiril-
ateşlen-1	benzetil-	cevaplandırıl-
atıl-1	beslen-2	cezalan-
atlatıl-	bestelen-	cezalandırıl-
cıvıtıl-	çizgilen-	dilin-
cilalan-	çözül-	dipçiklen-
ciltlen-	çürültül-	dişlen-
coplan-	dağıtıl-	dizil-1
coşturul-	daldırıl-	doğran-
cücüklen-	damgalan-	dolandırıl-
çabuklaştırıl-	damıtıl-	doldurul-
çağrıl-	damlatıl-	dosyalan-
çakıl-	daraltıl-	dökül-1
çalın-	defnedil-	dönül-
çalıştırıl-	değerlendiril-	döşetil-
çalkan-	değiştiril-	dövül-
çarpıl-	delin-	duyurul-
çarpıtıl-	denen-	düğmelen-
çekil-1	denetlen-	düğümle-

çerçevelen-	dengelen-	dürtül-
çeşnilen-	den-	dürül-
çevreden-	depolan-	düşürül-
çevril-	deril-	düzenlen-
çıkarıl-	derilen-	düzlen-
çırpıl-	destelen-	düzül-
çıtlatıl-	devredil-	efsaneleştiril-
çimdiklen-	devril-	eğil-1
çimlen-	didiklen-	eğitil-
çivilen-	dikil-1	eğiril-
ekil-	gerdiril-	havlan-
elen-	gevşetil-	havuzlan-
ellen-	gezdiril-	hesaplan-
emil-	gezil-	ıhtırıl-
engellen-	gideril-	ısırıl-
enselen-	giydiril-	ısıtıl-
eritil-	giyil-	ıslatıl-
ertelen-	göçürül-	ıslıklan-
esaslan-	göllenen-	ışınlan-
esirgen-	gönderil-	içil-
eksitil-	görevlendiril-	içiril-
eşil-	görül-	iğnelen-
eşitlen-	gösteril-	ilaçlan-
evlendiril-	götürül-	iletil-
fırlatıl-	gözeten-	iliklen-
fısıldan-	gözlen-	iliştiril-

fıslan-	güdül-	ilmiklen-
fıskırtıl-	gümrüklen-	iltihaplan-
gagalan-	güzelleştiril-	imgelen-
gammazlan-	hançerlen-	imzalan-
gebertil-	hapsedil-	inandırıl-
geçiril-	harcan-	incelen-
geciktiril-	harmanlan-	incitil-
geçiril-	hasırlan-	indirgen-
geçirtil-	haşlan-	indiril-
ipliklen-	kazıl-	kurşunlan-
irilen-	kelepçelen-	kurtarıl-
islen-	kemiril-	kurulan-1
ispatlan-	kestil-	kurutul-
istiflen-	kesil-1	kuşatıl-
işaretlen-	kestiril-	kutlan-
işitil-	keseklen-	lanetlen-
itelen-	keşfedil-	lehimlen-
itil-	kınan-	lekelen-
izlen-	kırbaçlan-	lezzetlen-
izletil-	kırıl-1	macunlan-
kaçırıl-	kırkıl-	maskelen-
kadastron-	kırpıl-	mayınlan-
kağıtlan-	kısaltıl-	menedil-
kalaylan-	kıskanıl-	mıknatıslan-
kamçılan-	kıstırıl-	mincıkılan-
kandırıl-	kıvrıl-1	mimlen-

kangallan-	kıvrımlan-	muştulan-
kariştiril-	kıyıl-	mühürlen-
karşılan-	kızartıl-	nakledil-
karşılaştırıl-	kızdırıl-	nallon-
katıl-I	kovul-	nasırlan-
katlan-1	kucaklan-	nemlen-
kaydırıl-	kullanıl-	neşredil-
kaynatıl-	kurcalan-	numaralan-
obartıl-	övül-	saplan-1
odaklan-	özetlen-	saptırıl-
oklan-	özlen-	sarıl-1
okşan-	özümlen-	sarmalan-
okutul-	özümsen-	sarsıl-1
onan-	paketlen-	satıl-
onaylan-	paspaslan-	savıl-
oturtul-	pataklan-	savsaklan-
ovalan-	paylon-	sayıl-
ovul-	pençelen-	seçil-
oylan-	perçinlen-	selamlan-
oynan-	perdelen-	sepetlen-
oynatıl-	pişiril-	sergilen-
oyulgan-	ponzalan-	serpil-1
öden-	pullan-	sevil-
ödevlendiril-	püskürtül-	sezil-
öğrenil-	rendelen-	sıkılan-
öğretil-	renklen-	sıkıl-1

ölçül-	saçalan-	sıkıştırıl-
önemsen-	saçıl-1	sıklaştırıl-
önlen-	sağıl-	sınan-
öpül-	sağlan-	sındırıl-
öğütlendiril-	sahnelen-	sınırlan-
örneklen-	salın-2	sıvan-I
örtül-	sandıklan-	sıyrıl-
sızıldan-	teşkilatlandırıl-	varaklan-
silin-	teyellen-	vergilendiril-
sindiril-	tezgahlan-	verinklen-
soğutul-	tıkan-1	vidalan-
sokul-1	tıkıl-	vurul-
sonuçlan-	tıpalan-	yadırgan-
soyul-	tırmalan-	yağdırıl-
sökül-	tırmıklan-	yağmalan-
söndürül-	toplan-1	yakalan-
sövül-	tutuklan-	yalanlan-
sürtül-	tuzlan-	yamalan-
sürül-	tükürüklen-	yamrul-
süzül-1	tütsülen-	yanıtlandırıl-
şekillen-	ucuzlatıl-	yanıtlan-
şenlendiril-	uğurlan-	yapıl-
şımartıl-	ulan-	yapıştırıl-
şişlen-	uyarlan-	yaralan-
tamamlan-	uydurul-	yaratıl-
tanımlan-	uygulan-	yargılan-

tapışlan-	uyutul-	yarılan-
tartaklan-	uzaklaştırıl-	yarıl-
tasarlanan-	ürefil-	yasaklan-
taşlan-	üstelen-	yasaklaştırıl-
tembihlen-	ütülen-	yassıl-
temizlen-	üzengilen-	yatıl-
yatırıl-	yavaşlatıl-	yayıl-
yorumlan-	yayımlan-	yazıl-
yediril-	yeğlen-	yenilen-
yenil-(I)	yen-(II)	yeril-
yerleştiril-	yetiştiril-	yığıl-
yıkıl-	yıktırıl-	yıldırıl-
yinelen-	yıpran-II	yoğrul -
yoklan-	yollan- (I)	yöneltıl-
yönetıl-	yolun -(I)	yumruklan-
yutturul-	yontul-	yumuşatıl-
yutul-	yüceltil-	yüklen -(I)
yürün-	yürütül-	yüzdürül-
yüzül-	zarflan-	zırhlan-
zımbalan-	zımparalan-	ziftlen -(1)

5.2.Meçhul Çatılı Fiiller

acıkıl-	girişıl-	sataşıl-
acınıl-	güreşıl-	savunul-
ağlan-	güvenıl-	sıgınıl-
alışıl-	hallolun-	söğül-
bağdaşıl-	ilişık	söylenil -

başlan-	imrenil-	toplanıl-
binil-	inanıl-	uzlaşıl-
çabalan-	kaçıl-	uğran- I
çarpişıl-	karışıl-	uğraşıl-
çatıl-	kavranıl-	umul-
çatışıl-	korkul-	usanıl-
çıkıl-	koşul-	uyul-
danışıl-	kuşanıl-	ünlen-
dayanıl-	lağvolun-	vazgeçil-
denil-	menolun-	yaklaşıl-
dokunul-	olun-	yalvarıl-
dolaşıl-	oturul-	yanaşıl-
doyul-	ölün-	yaşanıl-
edil-	özenil-sapıl-	yetişil-
eğlenil-	reddolun-	
geçinil-	saklanıl-	

SONUÇ

Çatı, fiil kök ve gövdesinin, sözlük anlamında herhangi bir değişikliğe uğramadan fiilden fiil yapan belirli bazı eklerle genişletilerek özne ve nesne ile olan bağlantısında uğradığı durum değişikliğidir. Yani, fiilin anlam değişikliği göstermeyen, ancak cümledeki özne ve nesneye hükmeden şekil değişikliğidir.

Çatı ekinin niteliği konusundaki tartışmalar, bunların birer yapım eki mi yoksa çekim eki mi olduğu sorusuna yol açmıştır. Gramerlerimizin bir kısmında çatı ekleri ayrı bir bölüm oluştururken, bazı gramerlerde de yalnızca fiilden fiil türeten ekler arasında yer almıştır. Bu durum karşısında fiil çatısına ayrı bir bölüm ayrılıp ayrılmayacağı ve niteliğinin belirlenmesini gerekmektedir.

Çatı ekleri, işlev bakımından fiilde bir durum değişikliği yaptıkları için çekim eklerine yaklaşmaktadır. Ancak her biri farklı kendine özgü gramer değeri taşıyan çekim ekleri ile nitelik farkından dolayı bir tutulamazlar.

Çatı ekleri, şekilce fiilden fiil türeten eklerdir. Bu bakımdan aynı şekil birliği içindeki öteki yapım ekleri ile ortaklaşırlar. Ancak çatı eklerinin yapım ekleri içinde kendine özgü farklı bir durumu vardır.

Çatı ekleriyle birleşen fakat eklendikleri kök ve gövdelerde, esaslı bir anlam değişikliği yaparak eskisinden farklı anlamdan yeni kelimeler türetmiş olan eklerin çoğu kök ve gövde ile kaynaşmış durumdadır. Dolayısıyla eklendikleri fiil kök ve gövdelerine yeni birer sözlük anlamı katmışlardır: çevir-, dağıl- utan-, barış-, aldır-, (söylenenlere aldırma) somurt-, ulaş-, yüksel- gibi. Bu türlü ekleri ve bunlarla kurulmuş fiiller, i genellikle çatı kavramı dışında tutmak ve fiilden fiil türeten ekler grubunda ele almak gerekmektedir.

Çatı kategorisine giren ekler, eklendiği fiilin temel anlamında köklü bir değişiklik yapmayan, fiilin nesne ve özne ile bağlantısında şekil ve durum değişikliği meydana getiren eklerdir. Bir ekin çatı eki mi yoksa yapım eki fonksiyonunda mı olduğunu belirlemek için cümle bilgisinden yararlanmak gerekmektedir. Söz gelişi, “Balo için kıyafet aldırma.”, “Kuşlar vuruldu.”, cümlelerindeki fiillerde görülen –Dır- ve –İl ekleri yalnızca bir durum değişikliği gösterdiği ve birer gramer işlevi yüklendiği halde, “Söylenenlere aldırma.”, “Genç kıza ilk görüşte vuruldu.” cümlelerindeki –Dır- ve –İl ekleri ise birer anlam değiştirme görevi yani sözcük işlevi yüklenmiştir.

Çatı kavramını görünüş (aspect) terimi ile karşılayan görüşler vardır; ancak görünüş çatı kavramını tam olarak karşılamaz.

Bir kısım gramerlerimizde çatı eki almamış yalın durumdaki fiil kök ve gövdeler, yanlış olarak geçişli çatı sınıflandırılmasına sokulmuştur. Dilimizde kök ve gövde halindeki fiiller, geçişli ve geçişsiz fiiller olmak üzere ikiye ayrılır. Bu yanlış değerlendirmenin düzeltilmesi gerekir.

Geçişli fiiller yapıları açısından nesne olmaya elverişli olan fiillerdir. Buna karşılık geçişsiz fiiller nesne almazlar.

Çatı ekleriyle genişletilmemiş kök ve gövde halindeki fiillerde var olan “geçişlilik” ve “geçişsizlik” özelliği çatı eklerinden kaynaklanan bir özellik değildir. Fiillerin kendi sözlük anlamları ile ilgili olarak asıllarında var olan bir özelliktir. Bu nedenle bunlar yalın halleri ile çatı kategorisinin içinde değil, dışında tutulmaktadır.

Bazı gramerlerimizde ve terim sözlüklerinde olma bildiren geçişsiz fiillerden çatı ekleriyle kurulan geçişli fiiller için oldurgan çatı terimi kullanılmıştır ancak “olma” veya “oluş” bildiren geçişsiz fiiller, aldıkları çatı ekleri ile “yapma”, “etme” bildiren geçişli fiillere dönüşürler. Böylece geçişli fiillerden oluşan ettirgen çatı ile aynı duruma gelirler. Aralarında herhangi bir özellik ve anlam farkı kalmaz.

Fiil kök ve gövdelerinden dönüşlü çatı kuran ek -n-dir. Ancak bazı durumlarda bu çatının -l- ve -ş- ekleriyle karşılandığı gözlenmektedir. Dönüşlü çatıda yer alan -ş- eki esas itibariyle işteşlik çatısı kuran ektir. Eklerde şekilce birbiriyle karışmanın söz konusu olduğu durumlarda, başvurulacak ölçü ekin dönüşlülük işleviyle mi yoksa işteşlik ya da edilgenlik işleviyle mi kullanıldığının tespitidir. Oysa bazı gramerlerde şekil esas alındığı için dönüşlülük görevindeki -ş- ekinin işteş çatıda verildiği görülmektedir. Bu karışıklığın giderilmesi için bölüm 4.3.’te verilen fiillerin dönüşlülük kategorisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Edilgen fiiller, etken fiillerin sonuna -l- eki getirilerek yapılır. Bu fiillerin oluşturduğu çatı edilgen çatıdır. Edilgen çatı ekleri, geçişli fiilleri geçişsiz fiillere çevirirler. Fiil etken çatıdaki özne ve nesneyi almaz. Bu nedenle edilgen çatı, öznesi belli olmayan, fiilin gösterdiği işin kimin tarafından yapıldığı bilinmeyen veya söylenmemiş olan çatıdır. Ancak etken fiilin nesnesi edilgen çatıda bir özne görüntüsüne girmiştir. Geçişsiz fiillerden -l- ekiyle türetilen fiillerde ise özne yoktur. bu tür fiiller için meçhul

çatı kavramını kullanmak gerekmektedir. Şu halde meçhul çatılar geçişsiz fiillerden –l- ve –n- ekleri ile kurulan öznesiz çatılardır.

Çatı ekleri fiilden fiil türeten yapım eklerinden farklı olarak yalnız şekil birliği içinde değil, aynı zamanda cümle bilgisi alanına da girer. Çatının cümle yapısında meydana getirdiği anlam değişimleri anlam bilimini de ilgilendirdiğinden çatı konusu bu yönüyle anlam bilimi alanında incelenmelidir.

Edilgen fiili oluşturan ek yalnızca –l- ekidir. Ancak –l- konsonantı ve vokalle biten fiillerden sonra –n- eki getirilmektedir. Burada kullanılan ek işlev olarak –l- edilgenlik görevini üstlenmiştir. Bu belirlemenin yapılması gerekmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AKSAN, Doğan, Sözcük Türleri, TDK Yay., Ankara, 1983.
- BANGUOĞLU, Tahsin, Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, Ankara, Bilgegil. Kaya, Türkçe Dil Bilgisi, İstanbul. 1982.
- DENY, JEAN, (Çev. Ali Ulvi Elöve); Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi), İstanbul, 1941.
- EDİSKUN, Haydar, Türk Dilbilgisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1985.
- EKER, Süer, Türk Dili, Grafiker, Yay., Ankara, 2003.
- ERGİN, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bizim Gençlik Yay., Kayseri 1995.
- GENCAN, Tahir, N., Dilbilgisi, TDK Yayınları, Ankara 1980.
- GÜLENSOY, Tuncer, Türkçe El Kitabı, Bizim Gençlik Yay., Kayseri, 1995.
- GÜNEŞ, Sezai, Türk Dili Bilgisi, İzmir, 1995.
- HATİBOĞLU, Vecihe, Dilbilgisi Terimler Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 1969.
- HACIEMİNOĞLU, Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992.
- KAHRAMAN, Tahir, Çağdaş Türkiye Türkçesindeki Fillerin Durum Ekli Tamlayıcıları, TDK Yay., Ankara, 1996.
- KONSTANTİN, Lübimov, Çağdaş Türkiye Türkçesinde Çatı Kategorisi ve Çatı Ekleriyle Türetilen Fiiller, Türk Dili 13(147).
- KORKMAZ, Zeynep, Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 1992.
- _____, Türkiye Türkçesinde Fiil Çatısı Üzerine Görüşler, TDAY-Belleten 1996.
- _____, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), TDK Yay., Ankara, 2003.
- TÜRKÇE SÖZLÜK (Hazırlayanlar: İsmail Parlatır, Nevzat Gözaydı, Hamza Zülfıkar)
- VARDAR, Berke, Dil-bilimi ve Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, İstanbul, 1989.

ÖZ GEÇMİŞ

24.04.1979 yılında Kayseri'nin Yahyalı ilçesinde doğdu. İlk öğrenimini Atatürk İlkokulunda yaptı. Orta ve lise öğrenimini Yahyalı İmam-Hatip Lisesinde tamamladı. 1996 yılında Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümüne girdi. 2000 yılında buradan mezun oldu. Aynı yıl Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde başladı. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ilköğretim okulunda Türkçe Öğretmenliği yapmaktadır. Evli ve bir çocuk annesidir.

ADRES

M.K.Paşa Bulvarı Pembeköşk apt. Nu 117/4

Kocasinan – KAYSERİ

Tel: 0 352 339 08 15 G.S.M.: 0 505 2221 10 49